ZUMAIAKO HILABETEKARIA

BALEIKE

239. ZENBAKIA. EURO BAT
2015eko URTARRILA

www.baleike.eus

AIREKO MEZULARIAK

Soilik senari jarraituz, uso mezulariak ehunka kilometro egin eta beren usategira bueltatzeko gai dira.

Familia ugarik hazi dituzte uso hauek Zumaian. Gaur egun ere badira afizioa duten hainbat pertsona.

INDUSTRIA ONDAREAREN PANELAK ZUMAIAN

-%5

2015eko hasiera honetan Baleikeko bazkideek ENDAÑETAn %5eko deskontuarekin jarraituko dute.

AEG

Garbigailua

- 24 ordu aurretik programatzeko aukera
- Motor oso isila
- A+++ Eraginkortasun Energetikoa

8 kg

1.200 bira/min

399€ *

8 kg

1.400 bira/min

449€*

ENDAÑETA ZUMAIA
ELEKTROGAILUAK
Erribera, 8 Tel. 943 861 694
www.endanetazumaia.com

* Baleike Klubeko txartelaren %5 deskontua prezio honetan sartua dago.

BALEIKE 239

A. Rubio Aprea

15

baleike +

"BRUSELATIK ZUMAIARA EGUN BEREAN IRISTEKO GAI DIRA"

4
iritzia
OIKIAKO ESKOLA TXIKIA

7
elkarrizketa
ODOL EMAILEAK

23
erreportajea
PANELEZ PANEL ZUMAIAKO INDUSTRIA ONDAREAN ZEHAR

30
bertso sorta
UNAI GIJARRO

HERRI ALDIZKARIA
Foronda Kultur Etxea
Odieta, 2
tel.: 943 86 15 45
e-maila: aldizkaria@baleike.com
Argitaratzailea
Baleike Kultur Elkartea
e-maila: elkartea@baleike.com
Administrazio batzordea: Agustin Zubimendi eta Xabier Azkue.
Erredakzio taldea: Imanol Azkue, Ainara Lozano Lasa, Aitor Manterola, Juan Luis Romatet, Miriam Romatet, Peio Romatet, Arnaitz Rubio, Jon Urbieta, Izaskun Urbieta eta Gorka Zabaleta
Diseinua eta maketazioa: Roberto Gutierrez
Hizkuntz zuzenketa: Imanol Azkue
Publizitatea
tel. 943 86 15 45
azubimendi@baleike.com
Inprimategia
Antza Inprimategia
(Lasarte-Oria)
Tirada
800 ale
Lege gordailua: SS-405/94
ISSN: 1136-8594

Baleikek ez du bere gain hartzen aldizkarian adierazitako esanen eta iritzien erantzukizunik.

TOKIKOM

Argitalpen honen edizioko laguntzaile:

Gipuzkoako Foru Aldundia

Zumaiako Udala

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

kutxa

kutxabank

OIKIAKO ESKOLA TXIKIA

KOLARRE OIKIAKO GURASO ELKARTEA

Oikiako Kolarre Guraso elkarteak gure Eskola Txikiaren aldeko apustu garbia egin dugu, gure haurrak bertan matrikulatuz beraientzako ikaslekurik egokiena dela sinetsita.

Txikia izanik ere, gure auzoak bere nortasuna dauka. Euskara, natura, baserri giroa eta beste hainbat balio gordetzen ditugu altxor preziatu bailiran, aniztasunari uko egin gabe. Eskolak eta bere inguruko jarduerek auzoa bizirik mantentzen dute eta oso argi ikusten da horrelako ereduetan nolakoa den ikasleen arteko elkarlana, errespetua eta nola ikasten duten batak bestearengandik.

Normala den bezala, gure haurrak bertan hazi eta heztea nahi dugu. Helduok gure auzoarekiko izan dugun lotura beraiek ere izatea nahi dugu eta helburu hori gauzatu ahal izateko, ezinbestekoa dugu hezkuntza baldintza duin eta egokietan eskaintzea. Gure ustez, eskola txikiak dira herri eta auzo txikietako bihotza eta herriaren alde lan egitea, besteak beste, gure Eskola Txikiari babesa ematea da.

Guk proiektu honetan sinesten dugu, baina ez da soilik gurasoen lana. Ezinbestekoak dira irakasleak, hezkuntza komunitate osoa, agintariak eta, nola ez, herritar guztiak, baina aspaldidanik arduratzen gaitu auzoko Eskola Txikia kokatzen den eraikinaren egoerak. Oso zaharkitua dago eta zerbitzua era duinean eskaintzeko trabak dauzkagu. Eraikina 1900. urte ingurukoa izan daiteke; bere garaian, beheko solairuan, ikasgela zegoen eta goiko solairuan auzoko maistraren etxebizitza zegoen. Gaur egun, beheko solairuan haur hezkuntzako gela bat eta erabilera anitzeko beste gela bat daude eta antzina etxebizitza izan zen goiko solairuan lehen hezkuntzako hiru gela, liburutegia (pasilloan), informatika gela (pasilloan), eta bulegoa daude. Ez dago haur txikiek lo egiteko txokorik, ez jangelarik, ezta gorputz hezkuntza edo soinketa egiteko lekurik eta aldagelarik ere. Eraikinarekiko ikusten ditugun arazo nabarmenenak, baina ez bakarrak, honako hauek dira:

- Garrantzitsuena eta larriena haurren segurtasuna ezin bermatzea da. Eraikinak dituen eskailerak (estuak eta malda handikoak) eta inolako larrialdietarako irteerarik ez izateak sute baten hipotesia aztertzerakoan kezka eta beldurra sentiarazten digu. Haurrek (eta irakasleek) ez lukete onik irteteko aukerarik izango eta txoritxoak kaiolan sartuta bezala geratuko lirateke.
- Eraikinak inola ere ez du irisgarritasuna bermatzen. Eskolara iritsi ahal izateko derrigorrezkoa da eskaileretatik pasatzea.

Eraikinaren antzinatasuna eta horrek dakartzan egitura eta ezaugarri teknikoak kontuan hartuta, urteak daramatzagu eraikin berri baten eskaerarekin. Puntu honetan, ezinbestekoa da agintarien eta administrazioaren laguntza eta 2003. urtean hasiera eman genion bide luze baten bukaerara iristen ari garela ikusten dugunez, egindako lanaren saria bertan dugula ikusten dugu.

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak adierazi digunez, gure eraikin berria 2017. urtean eraikitzeko plangintza onartuta dago eta prozesu horri hasiera emateko, 2015. urteko martxoan hasiko dira proiektuaren esleipenerako beharrezko izapideekin. Horretarako, Zumaiako Udalak 2008. urtean hasitako lanari amaiera eman behar dio, hau da, eskola berria eraiki ahal izateko beharrezko lursaila bereganatu, eta ondoren, Hezkuntza Sailaren eskuetara pasa. Bidearen amaieran gaude; izan ere, Zumaiako Udalak Arau Subsidiarioen aldaketa puntuala egin du lurra kalifikatzeko, lursailaren jabearekin akordio bat sinatu du eta orain lurraren jabetza eskuratzea bakarrik falta zaio.

2015. urteko martxoa bertan ikusten dugunez, prozedurari amaiera emateko falta diren pausoei buruzko informazioa eskatuz, Zumaiako alkate den Iñaki Agirrezabalaga jaunari batzar informatibo bat eskatu genion. Horrela, azaroaren 26an Oikiako Eskola Txikian bildu ginen eta bertan gure kezkak zein ziren azaldu ondoren, alkate jaunak hitza eman zigun Udalak datorren martxorako izapide guztiak amaituko zituela, hortik aurrera, Eusko Jaurlaritzak bere plangintzarekin jarraitzeko lursailak eskura izan ditzan. Hauteskundeetarako programan adierazi bezala, Udalarentzako lehentasunezko gaia dela berretsi digu eta hori oso berri pozgarria izan da guretzat.

Horrela, alkate jaunak agindu bezala, datozen hiru hilabete hauetan, Udalak lehentasunezko gaitzat hartzen baldin badu, eta egin beharreko izapideak egiten baditu, prozesu luze honi bukaera emanez, guretzat hain beharrezkoa den eskola berria izango dugu.

Ibilbide honetan, Udalak oso aldeko jarrera erakutsi digu eta benetan eskertzekoa da hori, baina, tamalez, badakigu asmo onak ez direla nahikoa eta lana gogoz egin behar dela izapideak aurrera ateratzeko, are gehiago gelditzen den epe laburra kontuan hartuz. Momentu edo egoera honetara iritsita, prozesua modu egokian amaitzeko giltza Udalaren esku dago.

Zumaiako Udalak bat egiten du urtarrilaren 10ean euskal preso politikoen alde egingo den manifestazioarekin.

Zatoz zu ere!

Zumaiako Udala

zumartian

www.zumartian.com

7 MARES
Arrain eta mariskoak
Barazkiak eta aurrez prestatutako jakiak
7 MARES Izoztuak
Zuloaga plaza, 1
tel. 943 862 309

a3
Alai auzategia 8
20750 Zumaia (Gipuzkoa)
Diseinu zerbitzuak
tel.: 943 14 31 22
Kopiak eta materiala
tel./Faxa: 943 14 31 20
www.a3zumaia.com
a3@a3zumaia.com
a3 kopia eta diseinu zerbitzuak

Konponketak eta osagarriak
✔ Oinetakoen konponketak
✔ Zolen ordezkaketak
✔ Takoien, poltsen eta uhalen konponketak
✔ Kremailera aldaketak
✔ Botoiak, krisketak, zuloak
✔ Guraizeak, labanak, aiztoak... zorroztea
✔ Lan bereziak
AGEDITA
OINETAKOEN KONPONKETAK
Produktuen salmenta
Bame zolak, betunak, lokarriak...
Zunbilo, 8
Tel. 660 50 32 29

AIZPURUA
LIBURUDENDA
Aita-Mari auzategia, 17
tel. 943 861 569

ALBERDI
dekorazioa
696 726188
943 143261
• Eskaiola
• Pladur-a

Egin zaitez BALEIKEko bazkide
BALEIKE
GERRAKO BOST DESAGERTU AURKITU DITUZTE

ANA
ETXEKO ZAPIAK
Ignacio Zuloaga enparantza
tel. 943 861 157
anaetxekozapiak@telefonica.net

Egin zaitez BALEIKEko bazkide
BALEIKE
GERRAKO BOST DESAGERTU AURKITU DITUZTE

ILEAPAINDEGIA
D'Ana
Kantauri plaza, 6, behea
tel. 943 117 406

Ardantzabide
ALTZARIAK-AROZTEGIA
www.ardantzabide.com
Denda: Txomin Agirre, 4
Tel.: 943 862 532
Aroztegia: Santiago, 40
Tel.: 943 861 631

ARGISUN
ENERGIA-KONPONBIDEAK
•Berokuntza sistemak
•Girotzea
•Iturgintza
•Energi berriztagarriak
•Eraginkortasun energetikoa
Basadi auzategia 5
tel. 943 861 995
www.argisun.com
info@argisun.com

OKINDEGIA Arkupe
Nagusia, 2 - tel. 943 861 521
ZUMAIA
OGI-EDER

ARRUTI
Baltasar Etxabe z/g
Zumaia 943016429

ad
AUTOS ZUMAIA
Urola plaza, 3-5
tel. 943 861 485

Bakun
ITZULPEN ETA ARGITALPEN ZERBITZUAK S.L.
San Isidro, 25
20749 Arroa
tel./faxa 943 148 306
bakun@euskalnet.net

Basadi albaitaritza
Albaitaria Iñaki Garmendia
Basadi, 7, behea - tel. 943 143 310
www.basadiclinivet.com
Goizez: 11-13 / Arratsaldez: 16-19:30 / Astelehen goizean eta larunbatean itxita
Larrialdietarako: 605 728 707
Ebez etxeko zerbitzua

BASUSTA
erretegia · asador
José Blázquez
Patxita Etxezarreta, 25
20750 Zumaia (Gipuzkoa)
Tel.: 943 86 20 73
943 86 04 38
asadorbasusta@hotmail.com

Braky´s
Okindegia Kafetegia
Izaga kalea, 2
20750 Zumaia (Gipuzkoa)
Tl.: 943 57 07 79
Móvil: 649 967 289

“Odol emaile asko dago, baina inoiz ez da nahikoa”

Gipuzkoan, egunero 50 pertsona inguruk beren osasuna hobeturik ikusten dute odol transfusioei esker. Batzuetan, gaixo horietakoren baten bizitza transfusioa jaso ahal izatearen mende dago; ebakuntza kirurgikoa egin behar diotelako, edo bere organismoak sortzen ez duen edo desegiten duen osagairen bat berrosatzeko. Transfusioak jasotzea denon eskubidea da, baina eskubide hori erabili ahal izateko, beharrezkoa da egunero 140 lagunek odola ematea.

TESTUA: IZASKUN URBIETA ESNAL
ARGAZKIAK: ARNAITZ RUBIO APREA

“Zorionez, hemen inguruan ongi gabiltza odol emaileen kopuruari dagokionez, baina inoiz ez da nahikoa”, aipatu du Zumaiako odola ateratzeko saioa antolatzen duen Kontxita Etxabek. Berarekin, Maria Jesus Oyarzabal, Pepita Gurrutxaga, Mertxe Barandiaran, Mari Koro Aizpurua eta Anparo Uria dira azken 25 urte baino gehiagotan zeregin horretan dabiltzan emakume taldea. Bi hilabetetik behin, eta bigarrengo asteazkenean, ateratzen da odola Hogarrean.

> “Jendea etorri eta konpromiso serioa hartzen duen arte, hemen jarraituko dugu”

Antolatzen hasi aurretik, odol ematen hasiko zineten, ezta?
Marije: Bai, hala da. Nire kasuan, antolakuntzakoei laguntzen hasi aurretik odola ematen hasi nintzen. Baina gero, pixkanaka, orduko antolatzaileek ere laguntza behar zutela eta, taldean sartu nintzen.
Pepita: Horrela izan zen prozesua. Aurrena odola ematen hasi, nire kasuan 19 urterekin, eta gero, antolatzaileak uzten ari ziren heinean, gu laguntzen hasi.
Zergatik hasi zineten odola ematen?
Kontxita: Beharra zegoelako. Eta, gainera, nire semeetako baten istripu batek begiak ireki zizkidan. Odol asko galdu zuen eta 8 bat litro sartu zizkioten. Hor konturatu nintzen zer behar zegoen. Orduko odol emailea nintzen, baina gertaera haren ondoren, “Txortena”-nean denak egin ziren odol emaile. Ez bazen izan odolagatik, gaur egun semea ez zen bizirik egongo.
Marije: 70eko hamarkadan nire auzokidea zen antolatzen zuen pertsonetako bat, Margarita. Eta, beno, hari entzunda, odola ematen hasi nintzen.
Antolakuntzarako pausoa eman zenuten 80ko hamarkadan.
Pepita: Aurrekoak pixkanaka uzten hasi ziren, eta gu, berriz, ardura gehiago hartzen. Jarraipena eman genion, prozesu naturala izan zen.
Kontxita: Haiei ere pasa zitzaien guri pasatzen ari zaiguna. Edadean aurrera zihoazen, zereginak zituzten eta uzteko garaia iritsi zitzaien.
Antolakuntzako zuen taldeko kideok batera hasi zineten?
Kontxita: Ez, batera ez. Lehenengo Marije hasiko zen, eta gero beste guztiok, pixkanaka. Mari Asun Berastegi ere ez dugu ahaztu nahi, gurekin urte askoan lan egindakoa.
Zein da zuen lana?
Marije: Guk fitxategi bidez funtzionatzen dugu, nahiz eta sistema honekin jarraitzen duten herri gutxi geratu. Fitxategi horretan pertsona guztien datuak dauzkagu: zenbat aldiz eman duten odola, noiz eman duten… Fitxa horietatik, lau zerrenda osatzen ditut 25 izenekin eta horiei deitzen hasten gara. Beraz, emanaldi bakoitzerako 100 pertsonari abisatzen diegu, gutxi gorabehera. Lauron artean banatzen ditugu dei horiek.

Gero, egunean bertan, asteazkenean, erosketak egiten ditut, bertan, odola eman ondoren, boluntarioek zerbait jateko. Oso garrantzitsua da.

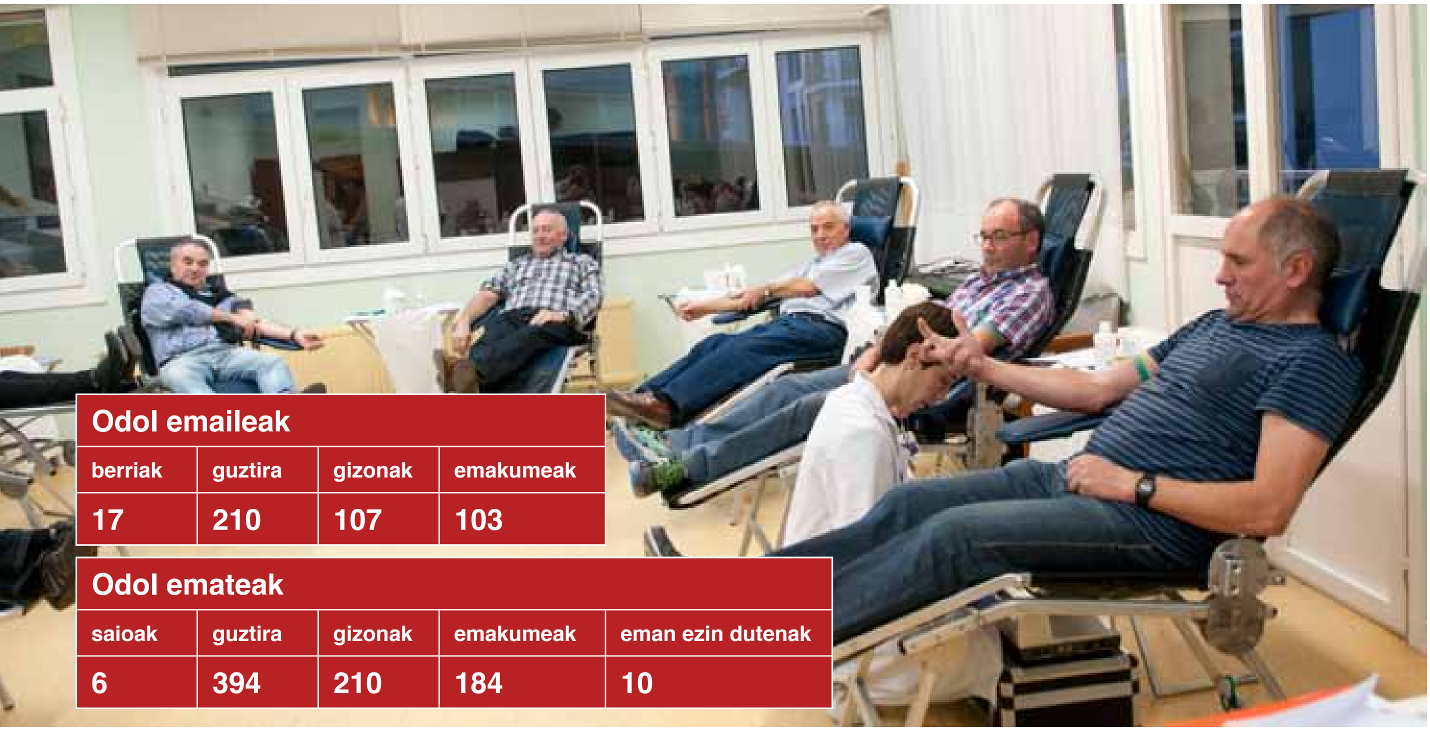

Odol emaileak

berriak	guztira	gizonak	emakumeak
17	210	107	103

Odol emateak

saioak	guztira	gizonak	emakumeak	eman ezin dutenak
6	394	210	184	10

Odol emaileen elkartea

Zumaian, lehen odol emaileak 1970ean kokatzen badira ere, ofizialki 1972. urtean hasi ziren odola ateratzen. Garai hartan antolatzaile lanak Margarita Urteagak, Maria Dolores Alberdik, Beatriz Zarauzek, Arritokieta Manterolak, Antia ahizpek eta abarrek egiten zituzten. 1981. urtean, talde hartan aldaketak egon ziren eta pertsona berriek hartu zuten elkartearen ardura 8 urte geroago arte. Begoña Eguigurenek, Nieves Castrok, Matilde Martinezek, Nico Lopezek eta abarrek osatu zuten taldea. Momentu hartan, Marije, Pepita eta Kontxita ardurak hartzen hasi ziren. Ordutik gaur egun arte taldea handitu egin dute, Anparoren eta Mari Kororen laguntzarekin.

Urte horietako guztietako lanak saria izan zuen iazko sanpedroetako jaietan. “Urtero-urtero sanpedroetako danborradan herriko pertsona edo elkarte bati egiten diete omenaldia. Dirudienez, botazioa egiten dute eta iaz guri tokatu zitzaigun”, aipatu du Marijek. Oso pozik jaso zuten merezimendua.

MARI ASUN BERASTEGI GOGOAN
Urte askoan lan asko egindako emakumea, elkarteko antolatzaileek asko eskertu dute bere lana.

AINARA LOZANO

Kontxita: 16:00-16:30en hara joaten gara, eta dena prestatzen dugu. Gela atontzen dugu. Gero jaso egiten da, berriro dena zegoen bezala jarri eta hurrengo arte. Ez da lan handia, baina egin behar dena da. Arratsalde osoa da, bi hilean behin arratsalde bat hartu behar da.

Erreleboa eman nahi duzue.

Kontxita: Gero eta biloba gehiago ditugu, eta nahi edo ez, konpromisoa da lan hau egitea. Umeak zaindu behar ditugu, edo beraiekin egon…, eta denbora gutxiago daukagu. Arratsalde bat da, eta ahalegina egiten dugu umea beste norbaitekin uzten, baina beti ezin duzu hori egin.

Marije: Nik oraindik ez dut arazorik bihilabetetik behin arratsalde bat honetara dedikatzeko. Baina arazoa da guri zerbait pasa eta ez edukitzea norbait zeregin honetarako. Laguntzeko prest azaldu zaigu jendea, baina orain beraien artean hitz egin, adostu eta aurrera ateratzea falta da. Pixkanaka erreleboa ematen hastea da helburua.

> “Gizonezkoak 3 hilabetetik behin eman ahal dute odola eta emakumezkoek, berriz, 4 hilabetetik behin”

Noiz ikusten duzue aldaketarako momentua?

Kontxita: Jendea etorri eta konpromiso serioa hartzen duen arte hemen jarraituko dugu. Deseatzen gaude erreleboa emateko, baina konpromiso sendo eta firmeko jendea behar dugu.

Zein kontseilu emango zeniekete berriei?

Kontxita: Ez dela beste munduko gauza.

Marije: Urtean zehar sei aldiz antolatu behar den ekintza bat da.

Anparo: Baina konpromiso batekin etorri behar dutela. Antolatzen den egun horietan bertan egon behar duzu.

Pepita: Lau-bost pertsonarekin moldatzen gara, estu-estuan hirukin ere bai.

Marije: Kontua da bat odol emaileei ura

BEDUA ITURGINTZA S.L.
ANTONIO AZPILLAGA

-KALEFAKZIOA
-ZORU BERO-EMAILEA
-GAS INSTALAZIOA
-GAS NATURALA
-BAINUGELAK ETA SUKALDEAK

Jose Mari Korta Industrigunea, 9
20750 ZUMAIA - Gipuzkoa
tel. 943 143 369

EGOKI
Erloju
eta bitxi denda
E. Gurrutxaga plaza, 6
tel. 943 861 787

BEHEKO PLAZA
taberna-jatetxea
- Eguneko menua
- Karta
- Pizzak
- Taldeentzako menu bereziak
BERRITUA
Eusebio Gurrutxaga plaza
Tel. 943861700

Egin zaitez BALEIKEko bazkide

ekin elektrizitatea, s.l.
Erribera kalea, 6 20750 Zumaia tel. 943 143 097
ekinsl@ekinsl.com www.ekinsl.com
Instalazio elektrikoak
Telekomunikazioak
Informatika
Internet
BEEP DIGITAL+

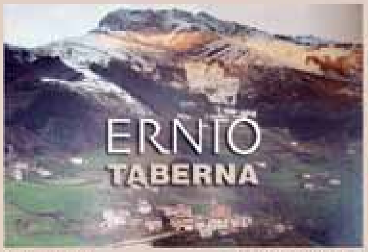

V. Arrate, 3 Tel. 943 860 045

ERTZ INFORMATIKA
orange
Orange
Portatilak eta mugikorrak konpontzeko zerbitzua
Beheko plaza tel./faxa: 943 143 395

ERROTA
ERROTA
OPIL-OKINDEGIA
SANTIXO AUZOA, 32
20750 ZUMAIA
TLF:943860000
943860612
FAX:943860977
errota@errota-okindegia.com

FLYSCH UZKUDUN
taberna

Eusebio Gurrutxaga plaza, 10 - 20750 Zumaia (Gipuzkoa)
Tel: 943 11 63 97

Galdona
burdindegia
Mendaro marinela, 1
Juan Belmonte, 15
tel. 943 861 117 - 943 143 346
faxa 943 861 330

Ganbara
TABERNA
Zumaia
Juan Belmonte, 5 tel. 943 861 057

garoa
kafetegia
Txomin Agirre kaia Tel. 943862181

GLENCOE
INGELES AKADEMIA
4 PERTSONAKO TALDE MURRIZTUAK
Zunbilo kalea, 12 behea
tel. 670 391 777
matrikulazioa dohainik!

GOIKO TABERNA
Erribera, 9 tel. 943 861 391

Egin zaitez BALEIKEko bazkide

Ikastegi homologatua
Goldən Gate
Institute
hizkuntz eskola
Erribera kalea 1 bis, behea
tel./faxa 943 865 020
goldengateinsti@telefonica.net

emateaz arduratzen dela gutariko bat, beste bat bokadiloak jartzeaz, beste bat garbitzeaz, beste batzuk txarteletan izenak ipintzeaz…

Odola emateko lekua Hogarrean kokatuta duzue, baina tokiz aldatu zarete askotan.

Marije: Hasi, Aita Mari zinemaren goian hasi ginen gu. Kamilla guztiak eskuz eramaten!

Kontxita: Orain baino sasoi hobea ere bagenuen!

Marije: Garai hartan josteko kurtsoak ematen ziren han, eta hor ibiltzen ginen makina denak alde batetik bestera mugitzen gure tresnak jartzeko. Ludotekan ere egon ginen denboraldi batez. Ez zen oso komodoa. Eskailera zegoen aurrena eta… Gero handik Oxfordera joan ginen. Ondoren Urbanismora, Amaiako plazaren atzean Udalak duen lokalera. Azkenik, orain gauden lekura etorri ginen, Hogarrera.

Oraingo tokiarekin gustura zaudete?

Anparo: Bai, herriaren zentroan dago eta eskailerak dituen arren, igogailua dago. Horretaz gain, komunak ere bertan daude, medikuarentzat despatxoa, itxaroteko gela ere bai… Ederki dago.

Propaganda gutxi egiten duzuen kexa entzun da.

Kontxita: Egunkarian etortzen da, eta mezetan ere esaten da. Baina, noski, gazte jendea elizara ez da joaten. Taberna batzuetan ere jarri izan dugu.

Anparo: Egia esan, arduraduna zeuk izan behar duzu. Gutxi gorabehera jakin noiz ematea tokatzen zaizun. Gizonezkoak 3 hilabetetik behin eman ahal dute eta emakumezkoek, berriz, 4 hilabetetik behin.

Odola ematen duten zumaiarren kopurua nahikoa al da?

Kontxita: Azaroko saioan 69 pertsona etorri ziren guztira.

Marije: Zumaiako batez bestekoa 70 pertsonakoa da, gutxi gorabehera. Ezin da jakin, batzuetan 90 etortzen dira eta beste batzuetan 60.

> "Gazte jendea behar da. Antolakuntzan erreleboa nahi dugun moduan, odolean ere erreleboa egotea garrantzitsua da"

Loiolako asanblada

Odol emaileekin osatutako festa ospatzen dute urtero urriko azkeneko igandean Loiolan. "Pertsona bati 25 donazio egindakoan zilarrezko domina ematen zaio. Gero, urrezko medaila jasotzeko, emakumezkoek 40 aldiz eman behar dute eta gizonezkoek 50 aldiz. Azkenik, Odol Emaile Handia deitzen den aipamena dago. Emakumezkoek 60 aldiz emanda lortzen dute eta gizonezkoek 75 aldiz emanda", esan du Pepitak.

Azkeneko urteetan, Loiolan finkatuta dute zeremonia da hori, eta bertan Urola Kostako odol emaileak elkartzen dira. Aurretik, ordea, Zumaian antolatu zuten behin. "Maria Eugenia [Arrizabalaga] alkate zela antolatu zen hemen, eta Montse Arana ere gonbidatu genuen. Esan behar da asko lagundu izan digula beti Montsek. Egun hartan elizkizuna egin genuen, eta gero Marina Berrira joan ginen jatera. Egun ederra pasa genuen", gogoratu dute.

Pepita: Gazte jendea behar da. Antolakuntzan erreleboa nahi dugun moduan, odolean ere erreleboa egotea garrantzitsua da. Odol berria, osasuntsua behar dugu. Betebehar bakarrak bi dira: 18 eta 70 urte bitartekoa izatea eta 50 kilo baino gehiago pisatzea.

Jendeak odola emateko denbora luzez itxaron behar izaten du normalean. Zer soluzio dauka?

Pepita: Beti horretaz jarduten dugu jendearekin hitz egiten, baina… Guk ezin dugu ezer ere egin. Gehiago ez direla etorriko esanez hasten dira batzuk. Hori norberaren esku dago, erabat boluntarioa da.

Marije: Ez dauka soluziorik. Medikuarenetik pasatzen zara aurrena, galdera batzuei erantzuteko; orduan, nahitaez luzatu egiten da itxaroteko denbora. Gero, odola emateko garaian, guztiek ere ez dute erritmo bera, norbait mareatu bada kamilla denbora gehiago egoten da… Azkenean gauza horiek guztiek luzatu egiten dute itxaroteko denbora. Boluntarioa da, eta, beraz, norberaren aukera da etortzea edo ez.

Merienda ederra jartzen duzue.

Marije: Saiatzen gara denen gustukoa izaten. Gogoratzen naiz sekula bokadilorik jaten ez zuen pertsona bat zegoela. Esan zigun begetarianoa zelako ez zuela jaten. Handik aurrera gazta ekartzen hasi ginen.

Guztiak mimatzen dituzue, beraz.

Kontxita: Saiatzen gara. ■

ONURA FISIOTERAPIA ZENTROA

Aita Mari 42, Zumaia • 943 245 450

onura fisioterapia zentroa

DUELA 10 URTE IREKI ZITUEN ATEAK ONURA FISIOTERAPIA ZENTROAK, ETA GAUR EGUN OSASUNAREKIN LOTUTAKO ARLO DESBERDINAK LANTZEN DITUZTE BERTAN. ESPERIENTZIAZ ETA ETENGABEKO PRESTAKUNTZAZ BALIATUZ, TEKNIKA ETA TRATAMENDU BERRITZAILEAK APLIKATZEN DITUZTE PERTSONEN OSASUNEAN ETA BIZITZAN ONURAK LORTU AHAL IZATEKO.

FISIOTERAPIA ETA OSTEOPATIA

Fisioterapian prestakuntza egin ondoren osteopatian trebatu dira Naiara Berezibar eta Amaia Zubimendi, eta horrek gorputza osotasunean ikusteko eta tratatzeko aukera eman die.

"Gorputzean azaltzen diren sintomak edo minak gorputzaren espresio bide moduan ulertzen ditugu, ez arazoaren sorburu moduan. Gorputzean sortzen diren blokeo edo disfuntzioak askatzen ez baditugu, denborarekin minak azalduko dira gorputzeko beste atal batzuetan. Askotan, sorburutik urrun".

Hasierako disfuntzio horiek normalean ez dira oso nabarmenak izaten; beraz, pertsonak kasu gehiegi egin gabe bere bizitzarekin jarraitzen du. Baina denborarekin minak azaltzen hasten dira gorputzeko beste atal batzuetan. "Min horiek intentsuagoak dira eta eguneroko bizitza zailtzen dute. Sorbururaino iristea garrantzitsua da hasierako blokeo horiek lokalizatu eta askatzeko, eta ondorioz, pertsonaren sintomatologia hobetu eta mina desagertu egiten da".

Ikuspegi horrekin lan egitean, beste helburu bat ere bilatzen dute: "Pertsonen barne egoera hobetzea, kanpoko exijentzia edo estresei erantzuteko gaitasun handiagoa izaten delako".

Osteopatiaren bitartez sintomatologia oso ezberdinak tratatu eta hobetu daitezke. Fisikoak: bizkarreko minak, sorbalda eta aldakako minak, sabeleko minak, digestio astunak, buruko minak eta migrainak, ekzemak eta azaleko arazoak... Edo psikikoak: antsietate prozesuak, lo egiteko zailtasunak, urduritasuna, nekea...

Pertsonen adin eta bestelako ezaugarrietara egokituta daude beraien tratamenduak.

DIETETIKA ETA NUTRIZIOA

Egungo gizartean hainbat arazo azaltzen ari dira elikadura ohitura desegokien ondorioz. Oro har, gehiegi jaten da eta aldi berean nutrizio gabezia handiak ditugu.

Helena Albizu dietista eta nutrizionistaren arabera, gakoa prebentzioan (mutrizio heziketan) dagoen arren, “patologia edo egoera fisiologiko (haurdunaldi, zahartzaro, nerabezaro…) konkretu bat izanez gero, dietoterapia edo nutrizio tratamendua ere beharrezkoa da”.

Tratamenduan eredu eta heziketa egoki, pertsonalizatu eta seguruena emateko, pazientearen nutrizio analisia egiten da bere gorputz konposizioa, elikadura ohiturak, gustuak eta abar kontuan izanik.

“Beste alde batetik, kirolariei zuzendutako elikadura lantzen dut. Izan ere, errendimendu egokia izateko beharrezkoa izango da nutrizio beharrak asetzea eta askotan ez dira betetzen, batez ere hor zehar dabiltzan hainbat mito direla eta. Paziente horiekin jorratuko dudan heziketa ezberdina izango da, osasuna bermatuz, epe motz eta luzeko errendimendua oso presente izaten delako”.

LOGOPEDIA ETA PEDAGOGIA

Mintzaira edo hizkuntza arazoak, dislexia edo eta irakurketa/idazketa atzerapenak, ahots arazoak, toteltasuna, irenste atipikoa, afasiak, ikasketa teknikak… lantzen ditu bere egunerokoan Judith Ruiz de Gaunak.

Adin guztietako jendeak lortzen du hobekuntza diagnosi sakona egin eta haren eta pazientearen ezaugarrien araberako tratamendua aplikatuz. Bakarkakoa izaten da, eta teknika eta formatu ezberdinak erabiltzen dira: ordenagailua, tabletak, betiko jolasak, ipuinak…

“2-3 urteko ume batek hitzik esaten ez badu (edo hitz gutxi), 2 hitzeko esaldiak egiteko gai ez bada, keinuez komunikatzen bada, kontuan hartu beharreko seinaleak dira. ‘Hitz egingo du’ edo ‘Lasai egon’ bezalako aholkuak, printzipioz, ez zaizkit egokiak iruditzen. Espezialista baten iritzia jasotzea garrantzitsua iruditzen zait etorkizunean azal daitezkeen arazoak ekiditeko”.

Hizkuntzaren garapen egokiak umeari auto-estimua, autonomia eta segurtasuna ematen dizkio. Funtsezkoa da bere maila kognitiboa, soziala, emozionala eta komunikatiboa zuzenduko baitizkio.

Gure-Txokoa
taberna
Upela plaza, 4
20750 Zumaia
Tel.: 943 86 09 70

Harvest
English School
...eta udaran ingalaterrara ingelesa praktikatzera
www.academiaharvest.com
San Jose, 11 bis
tel. 943 143 334

API
Ibaigain
inmobiliaria
Txomin Agirre 4, behea
elena@ricardoazcue.com
tel. 615 793 406 / 943 862 651
fax: 943 862 748
www.ibaigain.com

ilargi
Alai auzategia, 2
Tel. 943 24 50 20

INPERNUPE ELKARTEA
Erribera kalea 16.
Tel. 943 861 523

Iriondo
Optika
Kantauri plaza, 8. Zumaia. Tel. 943 86 04 86
Nagusia, 53. Azkoitia. Tel. 943 85 19 84

IRUITZ
Ileapaindegi Mistoa
San Telmo, 12 • 20750 ZUMAIA (Gipuzkoa)
Tel.: 943 860 760

TXALAPARTA
OPARIAK
Angelo Sorara, 2
20750 ZUMAIA
(Gipuzkoa)
tel. 943 143 089
faxa. 943 430 637

Itzurun, S.L.
Aroztegia
Ateak, leihoak, tarimak, armairu enpotratuak...
Itzurun Zuhaizbidea, 2 behea
Tel. / Fax: 943 86 15 65

IZ ZE ET TA
ORRAZTEGIA
ZUMAIA
943 862 083

JUARISTI
jatetxea
Arrainak eta haragiak aukeran
Eguneko menua
Jangela klimatizatua
Basadi auzategia, 10
tel. 943 05 05 77

Egin zaitez
BALEIKEko
bazkide
BALEIKE
GERRAKO BOST DESAGERTU AURKITU DITUZTE

KABI'
TABERNA
Patxita Etxezarreta, 15
943 117 427

Kaithermik S.L.
Arotzeria metalikoa
Aluminiozko leihoak ZTHrekin,
PVCzkoak eta mistoak
Santiago auzoa, 20
Tel./faxa: 943860320

kalari
Upela plaza, 8
tel. 943 862 517

PAPER diseinu grafikoa
Roberto Gutierrez
696 211 111 • rgutierrez@rgutierrez.org • www.rgutierrez.org

Kresala
Taberna
Julio beobide 3, tel. 943 019 869

“Bruselatik Zumaiara egun berean iristeko gai dira”

TESTUA: IZASKUN URBIETA
ARGAZKIAK: ARNAITZ RUBIO APREA

Inongo GPS edo sistema teknologikorik gabe, soilik instintuari jarraituz distantzia luzeak egiteko gai dira uso mezulariak, eta horrek jabeak pozik eta harro jartzen ditu.

Erdi Aroan pertsonen arteko komunikazioa errazteko erabiltzen ziren usoak. “Horretarako, hankan lotutako pote txiki batean mezu bat sartzen zen eta behar zuten tokira joaten ziren”, esan du Manuel Urbietak. Berekin dira Juan Larrarte eta Julian Eguiguren usozaleek. Potentzialtasun hori gizarte modernoan ere aprobetxatu izan da. “Militarrek, esaterako, beraien estrategien barruan erabili izan dituzte usoak. Iparramerikarrek adibidez, Golkoko gerran, elkarrekin komunikatzeko usoak erabili zituztela aitortu zuten”. Gaur egun, usoen heziketak beste norabide bat hartu du. Komunikazio kanala izateaz gain, kirolera ere bideratu baitira asko.

USOZALEAK

Manuel Urbieta, Julian Eguiguren eta Juan Larrarte.

Juanen hitzetan, “Eboluzionatzen doan arraza bat da. Hasieran 20 kilometroko distantzia egitera behartzen zituzten; orain, aldiz, gero eta distantzia luzeagoak egiteko gaitasuna dute. Espeziea hobetzen doa. Pentsa, 1.000 kilometro egiteko gai dira lehiaketa luze batean, eta irabazten duen usoarengatik milaka euro ordaintzen du jendeak”.

Arraza beraren eboluzioaz gain, belaunalditik belaunaldira usoak hobetu egin dira. Hain zuzen, geneek eta jatorriak eragina dute hurrengoengan. “Konturatu gara ibilbide batean uso zehatz bat ongi ibili bada, bere kumea oraindik eta hobeto ibiltzen dela. Hori bai, ibilbidez edo orientazioz aldatzen baduzu, ez du hainbesteko gaitasunik erakusten”, adierazi du Manuelek.

> “Konturatu gara ibilbide batean uso zehatz bat ongi ibili bada, bere kumea oraindik eta hobeto ibiltzen dela”

Batez beste 70 km/orduko abiaduran egiten dute hegan, baina haizearen norabidearen arabera aldatu egin daiteke datu hori. “Haizea aurka badute, abiadura murriztu egiten dute eta 60 km/ordura jaitsi. Aldiz, aldeko haizearekin, 90 km/ordura hegan egitea irits daitezke”, kontatu du Juanek. Adibide bat ere gehitu dio datu honi. “Normalean, usoak goizeko 06:00ak aldera jaurtitzen dira, eta iaz 700 kilometro baino gehiagoko lasterketa batean, arratsaldeko 16:00etako etxean nituen. Inoiz ez zitzaidan gertatu hain azkar usategian izatea”.

Uso mezulariak normalean urtarriletik maiatza edo ekaina bitartean jaiotzen dira. “Usakumeak hilabete tarte honetan jaiotzea garrantzitsua da, bestela ez baitie lumaz aldatzeko denborarik ematen”, esan du Manuelek. Udazkena izaten da lumaz aldatzeko garaia eta lumak behar bezala izatea garrantzitsua da usoak hazteko. “Lumak zenbat eta garbiagoak eta flexibleagoak izan, hegaldietan orduan eta esfortzu txikiagoa egin behar dute; beraz, txukun izatea gomendagarria da”, gaineratu du.

Horretarako, bainuak hartzen dituzte. “Beraien kasa bainatzen dira. Bainuontziak jartzen dizkiegu eta beraiek nahi dutenean bainatzen dira, euria edo elurra egin. Gainera, ez dugu jakiten noiz egiten duten, eta guk nahi dugunean ez dira bainatzen”, esan du Julianek.

“Nik badut horretarako trikimailua”, aipatu du jarraian Juanek. “Uso bat egun batzuetan giltzaperatuta izaten baduzu bere kaiolatxoan, beste guztiekin batera jartzen duzunean, bainatzeko gogo handia izango du. Hala, bainuontzian sartuko da eta beste guztiek jarraitu egingo diote. Ondoren, kanpora ateratzen dira lehortzera; eguzkitan jartzea asko gustatzen zaie eta hegoak zabalduta jartzen dira”.

Kulturaren parte

Usozaletasuna usoen heziketa eta irakaspena barne hartzen duen kirola da. “Europa mailan kirol moduan definitzen dute, baina hemen, Euskal Herrian, kulturaren parte bezala hartzen gaituzte”, esan du Juanek.

Frantzia, Belgika eta Ingalaterra bezalako herrialdeetan kirol ospetsua da hau. “Jende askok egiten du, eta usoak heztetik bizi direnak ere badira”, aipatu du Manuelek. Oso ondo antolatuta dute dena, eta lehiaketak egiteko garaian Frantziako usozaleekin elkartzen dira. “Beti Brusela, Lille eta Tolosa (Frantzia) bezalako herrietatik ateratzen dira gure usoak, horiek dira erabiltzen ditugun abialekuak”, kontatu du.

Hori egiteko arrazoiak bat baino gehiago dira. Alde batetik, paisaiaren ezaugarriak daude. Frantzia eta Belgika aldera mendi gutxiago daude, nahiz eta Pirinioak bertan izan. “Horretaz gain, Espainia hegoalderantz joanez gero, belatzekin topa daitezke eta izugarrizko kalteak eragin: ebakiak,

Tradizioa Zumaian

Zumaian familia askok hazi eta hezi dituzte uso mezulariak. 1950. urte ingurutik datorren zerbait da. "Guztira 10 bat familia izango ziren herrian uso mezulariekin jardu-ten zutenak: apeztegiatarrak, alberditarrak, etxabetarrak, olaizolatarrak, eguigurendarrak…", gogoratu du Julianek. Urte haietan, artean, umea zen Julian, baina oroitzapen gutxi batzuk gordetzen ditu oraindik. "Uste dut Belgikatik uso mezulari bat azaldu zela Zumaian, eta horrela hasi zela pixkanaka sortzen afizioa", aipatu du.

Kuriositate moduan, uso hauek eta militarrek izan duten harremanaren ondorioz, herriko 2-3 gaztek soldaduska Zumaian bertan egitea lortu zuten. "Bai, hala da, usoak zaindu eta heztearen baimenarekin, soldaduska herrian egin zuten", esan du. Ondoren, asteburuetan, trenean Burgos eta Miranda de Ebro aldera joaten ziren usoak kaiolan sartu eta lehiaketetan parte hartzera.

2010eko otsailean usoen lizentziak ejertzitoaren eskumenetik atera ziren. "Ordura arte, genituen uso guztien berri eman behar genien; izan ere, beraien ikuskapenaren barne sartzen zen uso mezularien kontrola. Orain datu guztiak Usoen Federazioari ematearekin nahikoa da, beste arautegi baten barnean gaude kokatuta", kontatu du Julianek.

Gaur egun usoenganako afizioa mantentzen da Zumaian. "Manuelek Itziarren ditu usoak; Juanek, Hondarribian, han bizi delako; eta, nik, Artadi aldean. Baina beste hainbatek ere badute usategia. Olaizolak Agerre baserrian du, Vallejok Endañeta inguruan, Silva anaiek Ortiz fabrika zaharraren gainaldean…", amaitu du.

zauriak…”.Beste alde batetik, arrazoi ekonomikoak daude. “Frantziarrekin elkartuta errentagarriago ateratzen zaigu. Han usozale asko daude, eta gastuak denon artean banatzen ditugu, horregatik merkeago ateratzen zaigu”, kontatu du Juanek. Gainera kamioiaren gastuak daude. “Usoak kamioian garraiatzen ditugu, eta normalean elkarte bakoitzak berea du; bestela, oraindik eta garestiago aterako zitzaigun. Baina, noski, kamioaren gastua joan-etorriko bidaia da, nahiz eta buelta hutsik egiten duen”. Horrelako bidaia batean uso bakoitzarengatik ordaintzen dute. “Euro bat edo zerbait gehiago balio du uso bakoitzak lehiaketa batean parte hartzeak, eta askatzen dugun bakoitzean (astero izaten da), 40-45 uso eramaten badituzu, imajinatu nolako gastua izan dezakegun”, aipatu dute.

Bidaia planak

Urte hasieran frantsesekin kontaktuan jartzen dira hemengo elkarteak. Ordezkari bat bidaltzen dute bilera batera eta bertan urte horretako hegaldi planak antolatzen dituzte. “Zehazki, urtarrila eta otsaila bitartean definitzen ditugu bidaiak; gero, apiriletik aurrera askatzen hasteko”, kontatu du Juanek.

> “Frantziarrekin elkartuta errentagarriago ateratzen zaigu. Han usozale asko daude, eta gastuak denon artean banatzen ditugu”

Lehiaketak 4 kategoriatan banatzen dira: abiadurakoa (300 kilometro artekoa), iraupen erdikoak (300-500 kilometro artean), iraupenekoa (500-700 kilometro artean) eta iraupen luzekoa (700-1.100 kilometro artekoa). Kategoria bakoitzeko lasterketak hilabete jakin batean izaten dira. “Apiriletik uztailera arte askatzen dira”, kontatu dute Julianek Lehendabizi, lasterketa motzak egiten dituzte, abiadurakoak eta iraupen erdikoak. Ondoren, ekainean, iraupenekoak egiten dira eta uztailean iraupen luzekoak. “Usozaletasunean hasiberriak direnentzat lasterketa motzak dira egokienak. Guretzat, urte asko daramatzagunontzat, motzak entrenamendu gisa hartzen ditugu. Gure helburua luzeetan ondo ibiltzea izaten da”, aipatu du Juanek.

Lasterketetara joateko bidaia kaxetan egiten dute usoek. Julianek, Juanek eta Manuelek hainbat kaxa dituzte beraien txokoan gordeta. Guztiak beraiek eginikoak dira eta garbitasunari garrantzi handia ematen die. “Higienea behar-beharrezkoa da, astero-astero garbitzen ditugu, bidaia bakoitzaren ondoren”, esan du Manuelek.

Kaxa guztiak prezintatuta joaten dira lehiaketetara. Kamioian bata bestearen gainean ipintzen dituzte eta gidariaz gain, laguntzaile batekin joaten dira uso guztiak. “Denbora bat pasa ondoren derrigortuta daude gelditu eta usoei jaten eta edaten ematera”, aipatu du Manuelek. Hala ere, janariarekin arduratsu jokatzen dute. Izan ere, asko jaten badute, digestioa egitean egarri asko etortzen zaie eta hegaldian doazenean geratu egiten dira uraren bila. “Beraz, arin joateko jan gutxi ematen zaie, baina ura berriz, asko. Gainera, horretarako edukiontzi espezialak izaten dituzte kaxetan”, aipatu dute.

Lehiaketaren arabera, uso gehiago edo gutxiago sartzen dituzte kaxen barruan. “Motzetan, 24 uso sartzen ditugu, gutxi gorabehera, eta luzeetan, aldiz, 15-16”.

Uso batek lehiaketa irabazteko, ez du nahikoa bere usategira iristearekin. “Teilatuan jartzen bada, ez du balio. Usategiaren barrura sartu behar du, eta han dagoen kontrolagailutik pasa. Hori baita denbora kalkulatzen duen tresna”, esan du Julianek. Gero, datu guztiak ordenagailura deskargatzen joaten dira, eta bertan, formula baten bidez, azkarren etxera bueltatu den usoa zein izan den jakiten dute.

Usategiak GPS sistemarekin hartuta daude, zein koordenada dituen badakite txapelketako arduradunek eta usoak irten diren lekuko koordenatuak hartu ondoren, ordenagailuan datuak sartu eta biderik zuzenena zein den jakiten dute. “Baina, noski, usoak ez dira zuzen joaten, oso zaila da hori egitea”, adierazi dute.

▼ IBILBIDEAK

Brusela, Lille eta Tolouse bezalako hirietatik abiatzen dira uso mezulariak lehiaketetan.

Eraztunen inguruko bitxikeria

Usakumeei, jaiotakoan, eraztun itxi zenbakidun bat jarri behar zaie. "Usoen NAN zenbakia bezalakoa da", adierazi dute. "Gainera, jaio ondorengo 9 eta 12 egun bitartean ipini behar zaie", esan du Juanek. Behin eraztuna jarrita duenean, ezin izaten zaie kendu, "behatzak hazten zaizkie eta eraztuna jarrita hiltzen dira".

Uso bat mezularia bezala kontsideratzeko, eraztun itxia izan behar du. "Bestelako hegaztiek eraztun irekiak izaten dituzte, baina uso hauei itxiak jartzea derrigortuta gaude", kontatu du Juanek.

Eraztunak Belgikatik ekartzen dizkie federazioak. 2014an, Euskal Autonomia Erkidegoan bakarrik, 5.500 eraztun eskatu ziren. "Guk, adibidez, gure elkarteak, 1.000 eraztun eskatu genituen eta batere gabe geratu ginen".

Normalean, zuzenen etortzen den usoa izaten da irabazten duena. "Zuzenago joanda, bidea motzagoa egiten da. Badaude azkarragoak diren usoak, baina ez badira zuzen joaten, ez dute irabazten. Batzuetan bide luzea egin behar dute derrigorrez haizeagatik, mendiengatik, belatzak ikusi dituztelako…", esan du Juanek.

Instintuaren garrantzia

Hirurek familiatik datorren afizioari edo animalienganako duten maitasunagatik eman diote jarraipena kirol honi. Julianen kasuan, esaterako, aitak erakutsitako bideari segitzea pentsatu zuen. "Gure aitak usategi bat zuen, Paolbidean. Urte askoan Donostian bizi ondoren, Zumaiara bueltatu nintzen, eta lekua nuenez, afizio horrekin jarraitzea pentsatu nuen. Orain, Artadirako bidean kokatuta dut usategia. Guztira, 12 urtez nabil usoen gai honekin".

Manueli eta Juani, berriz, txikitatik datorkie animalienganako zaletasuna. "Amonak erakutsi zidan animalienganako maitasuna eta dagoeneko 50 urte baino gehiago daramatzat usoekin", esan du. Hasieran ikasketa prozesua zaila egin zitzaiela kontatu dute. "Saiatzen eta galerak izaten ikasten da ondoen. Orduan jakiten duzu zerbait gaizki egiten ari zarela", esan du Manuelek. "Perfekzioa bilatzea da helburua", jarraitu du Juanek. Behatzailea eta konstantea izatea dira usozale on batek behar dituen ezaugarriak. "Gaian sakontzen duzun heinean, usoak gehiago ezagutzen dituzu, bakoitza zein den, zein akats dituen… Hor dago sekretua", amaitu du Juanek.

> "Normalean, zuzenen etortzen den usoa izaten da lehiaketa irabazten duena"

Perfekzio hori bilatzeko, ordea, entrenamendu saioak egiten dituzte. Egunero joaten dira usategira, eta entrenamendu garaietan bitan edo hirutan ere bai. "Lanera joan baino lehenago uso talde bat askatzen dut. Goiz erdian, tailerretik irten eta beste taldetxo bat. Etxera joan baino lehen, beste bat, agian. Eta hori asteko 7 egunetan, jakina. Emaitzak lortu nahi dituenak badaki zer egin behar duen. Irabazteak ez digu hainbeste axola, egia esan, baina gure arteko burlak eta ziriak ez jasotzeko lan asko egin behar dugu", kontatu du barrez Manuelek. Juanek zehaztasun bat egin du orduan: "Aurreneko saiakeran usoak etxera etortzearekin konformatzen ginen. Baina, orain, aldamenekorena baino lehenago iristea nahi izaten dugu", barrez.

Entrenamenduetan usoen instintua lantzen dute, batik bat. "Instintua usoak berak eduki behar du. Nagusiak egiten duena instintu hori perfekzionatu. Hori ez balitz landuko, galdu egingo lukete", esan du Juanek. Lehiaketak, hain zuzen, horretara daude bideraturik. Zenbat eta gehiagotan parte hartu, orduan eta gaitasun handiagoa izango dute.

Motibazioa aurkitzea

Uso hauen eta jabeen artean dagoen harremana estua da. Bien artean sortzen den erlazioa oso indartsua bihurtzen da. "Usategi zaharrari edo aurreko nagusiari dion maitasuna handiagoa da berriari diona baino. Eta, gainera, ez diozu urtetan kenduko. Pentsaezina da, baina horrela da", esan du Juanek. Gainera, usategi zaharrera bueltatuz gero, beste usoen artean borroka egingo du bere lekua zena berreskuratzeko.

Hain zuzen, horrelako trikimailuak erabiltzen dituzte usozaleek usoen motibazioa handitzeko. "Artista izan behar duzu usoei motibazioa aurkitzeko, baina hori ere gure lanaren zati bat da", esan du Juanek. Motibazio hori lehiaketetan etxerako buelta azkarrago egiteko erabiltzen dute.

Juanek kontatzen duenez, "Arrak hobeak dira, orokorrean. Gorputz sendoagoa dute, fuerteagoak dira. Baina imajinatu eme bat lasterketa batera bidali duzula usategian 3-4 egun dituzten usakumeak han utzita. Ez dago arrik, onena izanda ere, eme horri irabaziko dionik. Motibazioa ezberdina da, eta hor dago sekretua. Hori bilatzea da gure lana".

> "Artista izan behar duzu usoei motibazioa aurkitzeko, baina hori ere gure lanaren zati bat da"

Erabiltzen duten beste truko bat uso zaharren eta gazteen arteko lehia izaten da. "Txapelketara bidali behar duzun uso zaharrari bere kaiolan gazteago bat sartzen diozu 2-3 minutuz. Borrokan hasten dira eta ondoren zaharra hartu eta lehiaketara bidaltzen duzu. Zer gertatzen da? Zaharrak buruan duela bere lekuan gazte bat geratu dela, lekuaren jabe. Uso horrek etxera bueltatzeko duen gogoa izugarria izaten da", azaldu du Manuelek.

Usoak zaintzea

Diputazioak gauza asko exijitzen dizkie. "Euskal Herrian ardiak baino uso gehiago daude, baina gurea ez da plaga bat, kontrolatutako animaliak dira", esan du Manuelek. Hori dela eta, lizentzia eta ziurtagiri guztiak egunean izan behar dituzte. Animalia bizidunen garraiorako lizentzia, albaitariaren ziurtagiria, Diputazioaren arauak, usategia kokatuta dagoen udal bakoitzaren betebeharrak…

Dokumentu horiez gain, txertoen kontua dago. "Usoek behi eroek harrapatu zuten gaitzaren antzekoa izan dezakete; horregatik, denak txertoa jarrita izaten ditugu", kontatu du Manuelek. Newcastle izeneko txertoa ematen diete urtero, eta hori hartu gabe harrapatzen badituzte, izugarrizko multa izan dezakete Frantziara pasatzen direnean. "Animalientzat gaixotasun oso kutsakorra da newcastlerena eta albaitariak txerto hori eman gabe harrapatzen bazaitu, Diputazioari esatera derrigortuta dago. Hori gertatuz gero, uso guztiak hil egin beharko genituzke", adierazi dute.

Janariari dagokionez, garaian garaiko elikadura emateaz arduratzen dira. Usakumeak direnean proteina asko ematen dizkiete; hegaldiekin hasten direnean, berriz, hidrato asko: artoa, zereala… "Kaloriak izan ditzaten leguminoso asko ematen dizkiegu. Baina horrek arazoak ere ekar ditzake. Asko emanez gero, kolesterola ateratzen zaie".

Deskantsuan daudenean, azarotik otsaila arte, garbiketarako tartea hartzen dute usoek. "Ur asko edaten dute hilabete horietan, eta glukosa eta garagarra ere jaten dute. Elikadura beti zaindu behar da", adierazi du Juanek.

Elikaduraren gaiari lotuta, dopinaren kontua aipatu dute. Ba al dago dopinik usoen mundu honetan? Kasuren bat atera dela kontatu dute. Belgikan, kokaina arrastoak zituen uso bat aurkitu zuten. Horrek, ordea, Nazioarteko Federaziotik, uso guztiek kontrol zehatzak pasatzera derrigortzea ekarri du. "Guk beti garbi jokatzearen alde egin dugu apustu. Gure elkartean 16 pertsona gaude eta denon artean ederki eramaten gara. Lehia zenbat eta maila paretsuagoan egon, orduan eta politagoa dela iruditzen zaigu. Beti berdinak irabazten badu, ez du grazia askorik. Hasiberriei ere saiatzen gara aholku onak ematen. Ilusio askorekin etortzen dira, eta lehenengo urteetan dena galtzen badute, afizioa uztea dakar horrek, dirua galtzen duzulako eta beti berdinak irabazten dutelako. Eta hori ez da gure nahia", esan dute Juanek. ■

BAZKIDE KLUBEKO ABANTAILAK

Txartel berriarekin **hamaika abantaila** dituzue Zumaiako denda, taberna, jatetxe eta negoziotan. Hemen zerrenda:

Rosi garbiketak
Hilabeteko lehen ostiralean %10eko deskontua edredoi eta mantetan.

Arruti arropa denda
%5eko deskontuak abenduan erosketa guztietan. Ez da bateragarri izango beste deskontuekin.

Maiaur
Abendua eskeintza bereziak etxeko izozkietan.

Xumai kirolak
%5eko deskontua produktu guztietan.

Yoana ileapaindegia
Depilazioak %10 merkeago. Hilean behin, bazkideen artean zozketa ilea garbitu eta orraztu debalde egiteko.

Endañeta elektrogailuak
%5eko deskontua kontrazaleko iragarkian ageri diren produktuetan.

Ertz informatika
Ordenagailu eramangarria eta jokoak erostean %5eko deskontua. Ordenagailu eramangarrien konponketan %5eko deskontua.

Tximista taberna
Astearte eta asteazkenetan, inportazioko bi garagardo ordaindu eta hirugarrena doan.

Juanjo harategia
10 eurotik gorako lehen erosketarekin, ardo botila opari. Bazkide txartelaz gain, aldizkarian argitaratuko den kupoia erakutsi beharko da.

Basusta Erretegia
Astelehenetik ostiralera, kartako bazkariak %10 merkeago.

Flysch-Uzkudun taberna
Eguneko menuarekin, kafea debalde.

Iratxe Plazaola
Sei hilabetez, asteazkenetan errebisioa eta aho eskubila doan. Bazkideak eta beraien bikote eta seme-alabek balia dezakete eskaintza, bakoitzak behin.

Marina kafetegia
Bost pizza erosita, seigarrena doan. Txartel bana jasoko da erositako ale bakoitzeko, eta bost osatutakoan, pizza baten truke aldatzeko aukera izango da.

Egoki erlojudenda
%10eko deskontua erlojuetan, eta urre edo zilarrezko bitxietan. Deskontu hau ezin zaie beste eskaintza batzuri gehitu.

Zalla taberna
Udazkenean, kafea euro batean.

Nikol taberna
Ostegunetan lehen garagardoa euro batean.

Ana zapiak
%5eko deskontua produktu guztietan.

Basusta loredenda
Azaroaren 3tik martxoaren 12ra, %10eko deskontua 25 eurotik gorako erosketa eginez gero, hileta eta ezkontza zerbitzuak ezik.

Kabi taberna
Garagardo kaña 1,5 euroan.

Juaristi jatetxea
Afariarekin kafea doan; kafea hartzen ez duenak txupitoa aukeran.

Trapaia taberna
Igandetako bazkariarekin kafea opari.

Ttakun taberna
Ostegunetan kafea euro batean.

Zatozte bakailudenda
Astelehenetan %5eko deskontua txarkuteriko produktuetan.

Ganbara taberna
Garagardo kaña 1,5 euroan bazkideei.

Inpernupe taberna
Kafea euro batean bazkideei.

Otezuri taberna
Etxeko tartak %10eko deskontuarekin.

Optika Zumaia
%10eko deskontua betaurreko eta eguzkitako betaurrekoetan.

Ukendu parafarmazia
Baleike txartelarekin %5eko deskontua erosketa guztietan. Ez da bateragarria izango beste deskontu txartelekin.

Margari frutadenda
Baleike txartelarekin %10eko deskontua urte osoan.

Ekin elektrizitatea
LED lanpara eta papertegiko materialetan %10eko deskontua.

Iriondo optika
Haurrengan ikasketa arazoak eta “begi alferra” ekiditeko ikusmenaren azterketa pertsonalizatua doan.

D’Ana ileapaindegia
Ilea garbitzeko produktu ekologikoak eta alergiaren kontrakoak (kolorante eta osagai toxikorik gabeak) %15eko deskontuarekin.

Upela belardenda
15 eurotik gorako erosketa eginez gero, 150 gramo zereal opari (kinoa izan ezik). 30 eurotik gorako erosketetan, ezpainetarako margoa opari (aleak agortu arte).

Yoana ileapaindegia
Depilazioak %10 merkeago. Hilean behin, bazkideen artean zozketa ilea garbitu eta orraztu debalde egiteko.

Golden Gate Institute
Matrikulazioan %20eko deskontua bazkideentzat.

Ilargi taberna
Kafeak euro batean.

La Primavera Pizzeria
Bazkideentzat etxera eramatea doan.

Beheko Plaza jatetxea
Igandetan pintxoa doan.

A3
Artikulu guztietan %5eko deskontua.

Talaipe jatetxea
Bi lagunentzako hiru mariskada bazkideen artean zozkatzeko.

Talaia jatetxea
Ostiraletan afariarekin kafea eta txupitoa doan.

Artaza kanpin ekologikoa (Urbasa-Lizarra)
Baleike txartelarekin %10 merkeago.

Iruitz ileapaindegia
Asteartetik ostiralera, ilea keratinarekin hidratatzeko tratamendua %25 merkeago. Txanda aurrez hartu behar da.

Ardantzabide altzariak
Ispiluak %10 merkeago.

Aizpurua liburudenda
Haur eta helduentzako irakurketarako liburuak %5 merkeago.

Oskarbi kiroldenda
Arropan %5eko deskontua.

Txalaparta
Bazkide txartelarekin produktu guztiak %5 merkeago, merkealdian izan ezik.

Kuttun
2014ko abenduaren 31 arte, %5eko deskontua produktu guztietan. Ezingo zaio bestelako deskonturik gehitu.

Kalari taberna
Igandean afariak %10 merkeago.

kutturr
lentzeria
erribera kalea tel. 943117936

malaur

Egin zaitez BALEIKEko bazkide
BALEIKE
GERRAKO BOST DESAGERTU AURKITU DITUZTE

Maluta
jatetxea • taberna
oilasko erreak • kazuelitak • ogitartekoak
Izaga, 2 Tel. 943 860 224

CROISSANTERÍA
pizzak
hanburgesak
bokatak...
marina
Baltasar Etxabe, 2 Tel. 943 86 22 46

M
MENDI - ONDO C.B.
Elektrizitatea
Urola plaza, 21 tel. 943 860 074 - 943 861 569

Nikol taberna
amaiako plaza 943861816

NOIA S.L.
TAILERRAK ETA KARROZERIAK
Etengabeko garabi zerbitzua
636 867 812 (Zumaia)
609 834 438 (Itziar-Deba)
Hego kalea, B3 (Estazioan)
20750 - Zumaia
Tel.: 943 861 363
zumaia@carroceriasnoia.com
Itziar industrigunea, C
20820 - Itziar-Deba
Tel.: 943 606 291
noia@carroceriasnoia.com
www.carroceriasnoia.com

MARGARI fruta-denda
Tel. : 943 86 19 20
Harategi Kalea 17 - ZUMAIA

"Muagi"
errehabilitazioa
kirol medikuntza
fisioterapia
RPS: 034/97 Aita Mari, 3. blokea tel. 943 861 691

OSA
BERNIZATUAK
Zoruen kutxilaketa eta bernizaketa
Parketa jartzea
Estazioko kalea, 12 tel. 943 861 412 - 686 364 149

ETXEGINTZA
OLIDEN
construcciones y reformas, S.L.
ZARAUTZ - ZUMAIA
www.olidenreformas.com
647 040 156
686 911 257
oliden@olidenreformas.com
Oliden arkitektura
678 075 652
943 143 093

OSKARBI
KIROLAK
Alai Auzategia, 14 • Arranaitz, 1 Tel. 943 143 112
oskarbikirolak@euskalnet.net

OSTOLAZA
OSTOLAZA ZUMAIA ,S.L.
Joxe Mari Korta Industrigunea, A1 - 4. pab. 20750 Zumaia (Gipuzkoa)
Tel. 943 86 50 66 • Faxa 943 86 13 45
www.ostolaza.com • e-mail: osto@ostolaza.com

Ostolaza
Altzariak
Julio Beobide Ibiltokia, 1
20750 ZUMAIA (Gipuzkoa)
mueblesostolaza@euskalnet.net
Tel./Faxa: 943 86 13 25

OTEZURI
KAFETEGIA
Gosariak
Ogia
Egunkariak
Sagarbidea, 4 Tel. 943 143 401

La PrimaVera
pizzeria
943 247 011
www.laprimaverapizzeria.com

PANELEZ PANEL ZUMAIAKO INDUSTRIA ONDAREAN ZEHAR

Azken urte hauetan turismoak eta orokorrean hirugarren sektoreak indarra hartu badu ere, industria izan da Zumaiaren motor ekonomiko nagusia azken mende eta erdian. Ondare horren inguruko dokumentazio lan eskerga egin ondoren, ZIIZ elkarteak informazio hori gizarteratzeari ekin dio. Horren emaitza da herriko zenbait puntutan jarriko diren panel informatiboak. Haiei jarraiki, ibilaldia egin ahal izango da Zumaiako industrian zehar.

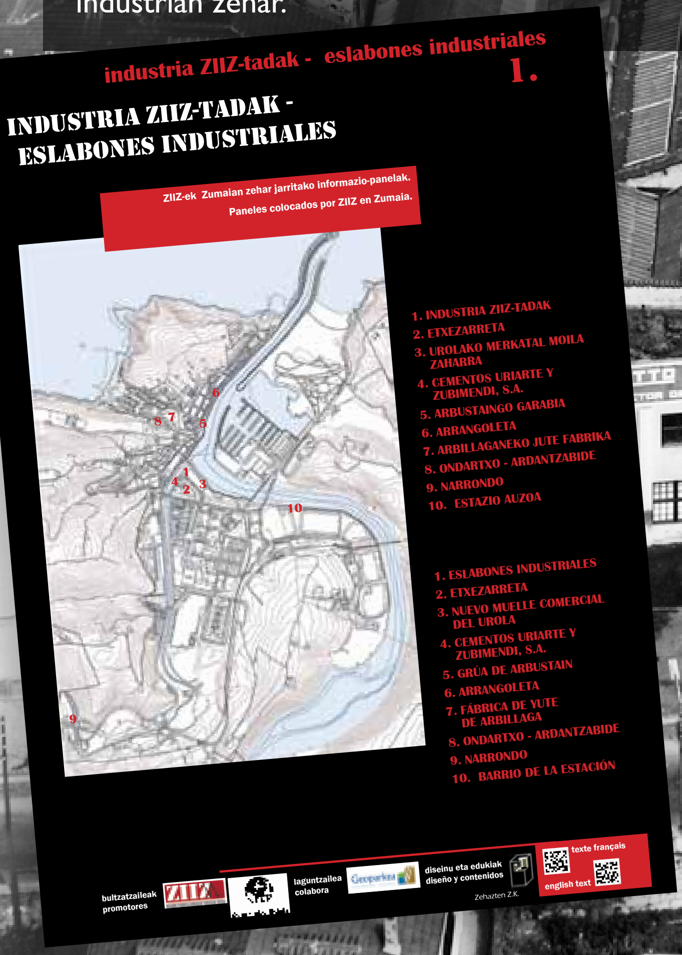

TESTUA: JUAN LUIS ROMATET
ARGAZKIAK: WWW.ZIIZ.EUS

Ardantzabide, Moilaberria eta zaharra, Mendaro marinela eta Etxezarreta, Parolbidea, Narruondo... Gaur egun etxebizitzak, pasealekuak eta parkeak dauden lekuetan, orain ez hamarkada asko enpresa handiak zeuden: Carmelo Unanue, Otto Holke, Yeregui Hermanos, Cementos la Zumayana... Denboran galdu diren izenak dira eta haien oroimena zuri-beltzeko argazki zaharretan gordetzen da. Herriarekin eta herritarrekin lotura zuzena duen ondare hori gordetzeko dokumentazio lanari ekin zion 2009. urtean ZIIZ (Zumaiako Industria-ondarearen Informazioa Zentroa) elkarteak. Bost urte hauetan milaka dokumentu, eskuorri eta argazki berreskuratu dituzte. Informazio hori guztia gizarteratzeko lehen pausoa webgunea (www.ziiz.eus) sortzea izan zen. Orain, erakundeen laguntzarekin, bigarren pausoa emango dute eta ondare horren inguruko panel informatiboak jarriko dituzte enpresa jarduera izan zen lekuetan.

“ZIIZeko kideek eman ziguten ideia. Dokumentazio lan handia egin dute eta webgunea ere badute. Aztertzen ari ginen nola eman lan honen berri herritarrei, eta herriko zenbait lekutan panelak jartzea proposatu zen, informazioa emateko”, dio Miriam Romatet kultura teknikariak. Ideiaren bultzatzailea ZIIZ izan bada ere, Zumaiako Udala eta Euskal Kostaldeko Geoparkea izan dira finantzatu dutenak. “Turismo eta Kultura sailek bat egin dugu ekimen honetan, baita Geoparkeak ere. Herriaren historia kontatu egin behar da, baina ez bakarrik historia zaharra edo handia, baita herritarrek beraiek egindakoa ere. Denak eramaten gintuen hau martxan jartzera”.

Planteamendua ibilbide antzeko zerbait egitea izan dela azaldu du Oihana Artetxek, ZIIZeko kideak. “Bai herrikoentzat, baita kanpotik etorriko direnentzako ere. Kanpotik etortzen dena nik uste dut ez dela konturatuko Zumaia zenbat aldatu den denbora gutxian. Portuko ingurua aldatu da, Arbillagako fabrika bota zuten Amaiako plazan eta garabia Arranplan falta da, Ardantzabideko zonalde osoa ere aldatu da. Oso denbora gutxian industriarekin zerikusia zuen gehiengoa edo behintzat garai bateko industria indartsua desagertu egin da”.

> “Oso denbora gutxian industriarekin zer ikusia zuen gehiengoa desagertu egin da”

Bi metroko altuera eta 80 zentimetroko zabalera duten hamar panel jarriko dira enpresak edo jarduera industriala izandako lekuetan. “Corten altzairuzko oinarri gainean doaz. Pedrok [Etxabe, ZIIZeko koordinatzaileak], Alemanian egon zen batean, ikusi zituen hauen antzekoak eta guk eman nahi genien kutsu industrialerako egokia ikusten genituen”. Bi motatako panelak dira: batzuk zonalde industrialetan jarri direnak eta besteak elementu jakin batzuekin lotutakoak, oraindik mantentzen direnak edo desagertuta daudenak. Totem hauen aurrealdean zonaldeko edo elementuaren garai bateko argazkia joango da eta leku horietan izandako enpresen zerrenda; atzealdean, zonalde horretan izandako industria esanguratsuenen informazioa emango da. Panelak euskaraz eta gaztelaniaz joango dira, baina QR kodeen bidez informazio hori frantsesez eta ingelesez ere irakurri ahal izango da.

Panelak aukeratzeko, aurretik egindako bilketa lanean zentratu direla dio Oihanak. “Gure ikerketa lau sektoretara mugatu da, oraingoz: zementugintza, ontzigintza, motorgintza eta makina-erreminta. Horiek izan dira Zumaiako lau motor industrial nagusiak. Paneletan sektore horien barruan dagoeneko desagertuta dauden enpresak sartu ditugu. Lau sektore horietatik kanpo desagertutako enpresak ere badaude: aroztegiak, kontserbagintzakoak... Horiek hurrengo fase baterako utziko ditugu”.

Kokapenari dagokionez, Moilaberriko ingurunean kontzentratuko dira panel gehien: lau guztira. “Moilako tren geltokiaren inguruan sarrerako panel bat jarriko da, beste panel guztien kokapenarekin eta ZIIZen inguruko informazioarekin. Ibilbidearen aurkibide baten antzekoa da. Etxezarretan Otto Holke eta ingurune hartan zeuden enpresei buruzkoa joango da, Moilan portuari buruzkoa eta Mendaro marinelan Cementos Zumaya S.A. enpresak izan zuen biltegiarena”. Arranplan Arbustaingo garabiari buruzko panela jarriko da, “horrek bere garrantzia izan zuelako motorren industrian; hari esker dinamizatu zen herrian motorgintzako industria”. Parolbidean ontzigintzari buruzkoa joango da, Ondartxon Arbillagako jute fabrikari buruzkoa eta Ardantzabiden Carmelo Unanue motor fabrikari dagokiona. Azken biak Estazio auzoan (Urpemak, Egurko...) eta Narruondon (Cementos La Zumayana eta Cementos San José) jarriko dira.

Herriko beste puntu batzuetan ere enpresak izan baziren ere, oraingoz panelik ez jartzea erabaki dute. “Axular inguruan bazeuden enpresa batzuk, baina lau sektore horietatik kanpo zeuden. Dudetan egon ginen, baina oraingoz ez dugu jarri. Badaude beste leku batzuk (Basusta, Gorostiaga, Oikia...), baina oinez erraz egin daitekeen panelez paneleko ibilbidea egiten saiatu gara”.

Izan ere, industria ondarearen inguruko bisita gidatuak edo ibilaldiak egiteko asmoa erakutsi du Udalak. Urtean zehar egiten diren bisita gidatuen eskaintzan ere bere lekua izango du industria ondarearen ibilaldiak. “Arlo desberdinetan egiten dira bisitak herrian: *Zumaia ezagutuz* izenekoa dago ikasleentzat eta, bestalde, turistei eta bisitariei eskaintzen zaizkienak ere badaude. Industriari buruzko hau ere kontuan hartuko da bi horietan”, argitu du Miriam Romatetek. “Geologia eta naturari buruzko bisitak badaude eta flyschak, hasieran, eta Biotopoak eta Geoparkeak, ondoren, Zumaia mapan jarri dute. Bestalde, Urola Kosta Udal Elkarteak itsas ondarearen inguruko kanpaina bat ere jarri du martxan hitzaldi ibiltarien bitartez eta Zumaia hor sartuta dago. “Aztertu nahi dugu nola iragarri azken ekimen hori. Nahi ez duguna da hainbat eskaintza desberdin izatea; hari bati jarraitu nahi diogu horrek guztiak logika izan dezan”.

“Ez gara kontziente industriari esker garela gaur garena”

Historiako eta antropologiako ikasketak egin ditu Oihana Artetxek eta orain gutxira arte arkeologo lanak egin ditu. ZIIZeko kide da sorreratik eta mundu horretan dabilen jende gehiena bezala *suhiltzaile lanetan* ari dela dio, “geratzen den gutxi hori mantendu eta dokumentatzen eta gordetzen saiatzen”. Elkartearen lana “nolabaiteko kontzientziazio kolektiboa” lortzea dela uste du, “herri mailan hasita, ze guk geuk ez badugu baloratzen zer dugun, kanpotik datorren bati eskatzea zaila da. Industriak garrantzi handia izan du gaur egungo Zumaia eraikitzeko eta herritarrek hori jakin beharra daukate”.

Memoria historikoaren kontuan, Zumaia eta, oro har, Euskal Herria oso atzetik doala uste du. Damu da bere garaian Arbustaingo garabia eta Arbillagako fabrika zaindu ez zituztelako. “Industria ondarea zer den ez dakigu baloratzen. Orain urte batzuk Buenos Airesen egon nintzen, eta hango portua ez da lehengo portu industriala edo merkantzietakoa, baina hango almazenak eta eraikinak mantentzen dira eta beste erabilera bat eman zaie. Hemen eraikina aprobetxatu beharrean, bota egiten da, eta hori egiten jarraitzen dugu. Egia da dena ezin dela babestu edo mantendu, horren kontziente gara, baina batzuetan aukerak badaude”.

Bilbo jartzen du Oihanak ondarearekiko errespetu faltaren adibide bezala. “Hango enpresetako ezer ez da mantendu kasik. Han *tabla rasa* egin zuten. Asko irabazi duela estetikoki? Bai, oso polita geratu da Bilbo. Baina hobetu zitekeen hori zenbait enpresa enblematiko mantenduta eta beste erabilera eta bizipen batzuk emanda. Gaur egun mila adibide daude. Erresuma Batuan, Alemanian ikusgarria da, Ameriketan. Enpresa batzuetan makinaria guztia mantendu dute, martxan jarri eta prozesu guztia esplikatzeko, bai adituen eskutik, baina baita bertan lan egiten zutenen eskutik ere. Hori hemen ez da landu”.

Azken adibidea Donostiako sarreran topatu duela dio, Añorgako Cementos Rezolan. “Zementu fabrika zuen, baina baita langileen etxeak, ekonomatoa eta enkargatuentzako etxetxo independenteak. Errepidearen bestaldean zinea eta futbol zelaia zeuden. Rezolak langile kolonia zuen eta apenas geratzen diren halakoak. Ordizian, agian. Aurrekoan aurretik pasa nintzen eta harrituta geratu nintzen: fabrika han dago, museoa egin dute aurrean, baina, eta hau da paradoxikoa, zuten museorik onena bota egin zuten: langileen etxeak, ekonomatoa, berez balio handiena zuen hori guztia bota egin dute eta zementuaren inguruko museoa egin dute. Oraindik horrela jarraitzen dugu”.

Kontrako adibideak ere badaudela dio. “Gallarta inguruan Zugaztieta dago, eta han mantendu egin da, elkarte bat dagoelako eta mugitu egin zirelako”.

Estimu gutxi horren atzean kontu sentimentalak daudela uste du historialariak. “Jendeak fabrikak lan egiteko leku bezala ikusten ditu, sufrimenduko eta izerdia botatzeko leku bezala. Hori oraindik oso barneratuta dugu eta beste balio batzuk ematea eragozten du. Ez gara kontziente ondare horri esker garela gaur egun garena eta industria hori gure iraganaren parte dela”.

ARNAITZ RUBIO APREA

Rosi Garbiketak
Etxeak eta dendak
Enpresa eta auzo lanak
Arropa garbiketa eta tindaketa
Basadi, 3-A tel. 943 016 353

Talaia
taberna • jatetxea
Santiago auzoa, 4 Tel. 943 143 370

TALAI-PE
jatetxea-erretegia
Arrainak, mariskoak eta txuletak parrillan

Trapaia Taberna
Erribera kalea
20750 ZUMAIA (Gipuzkoa)
tel. 943 861 973

TTAKUN TABERNA
Izustarri, 3
tel. 943 865 289

TXIMISTA
garagardotegia
Ogitartekoak
Plater konbinatuak
Txerri-ukondoak (kodilloa)
Saltxitxak, oilaskoak...
Garagardoak aukeran
Ondartxo plaza, 4 behea · Tel. 943 573 905

UKENDU
PARABOTIKA
BELARDENDA
Aitziber Etxeberria Garro
Farmazialaria
Kantauri plaza, 2 943 860 992 www.ukendu.com

UPELA PARABOTIKA BELARDENDA
✔ Sendagai naturalak.
✔ Osteopatia eta masajeak.
✔ Naturista, dietetika eta elikadura
Upela plaza, 9
943 537 911
upelabelardenda@hotmail.com

yoana ileapaindegia
Amaia plaza, 2 behea
943 143 278

XUMAI KIROLAK
running eta trail
xumaikirolak
tel. 943 506 471 Basadi auzategia, 2B, behea 6 xumai_10@hotmail.com

Zalla
• plater konbinatuak
• ogitartekoak
• oilasko erreak

ZATOZTE
zatozte.bakailaudenda@gmail.com
Juan Belmonte 4 behea 20750 Zumaia

ZUMAIA AUTOESKOLA
E-mail: zumaiaautoeskola@euskalnet.net

Zumaia Hotela
Jatetxea
Kafetegia
Alai auzategia, 20750 Zumaia tel. 943 143 441 faxa 943 865 161

EuroTaller
ZUMAIA MOTOR, S.L.
José Rey Alfaro
Gerente
Santixo Auzoa, 22
20750 ZUMAIA (Gipuzkoa)
Telf. 943 143 143 - Fax 943 865 161
e-mail: zumaiamotor@telefonica.net

EDU
ZUMAIAKO OPTIKA
ESKERRIK ASKO
25 URTE ZUEKIN
%25 DESKONTUAK
25 urtez gure ondoan zaudelako.
Txomin Agirre 6, 20750
T 943 143 057
www.eduoptika.com

“Erakusketa eta Narruondo”

Bost urtez informazio bilketan aritu ondoren, dibulgazioan dihardute orain ZII-Zeko kideek. “Kontziente gara orain arte egin duguna lehen fasea izan dela eta orain material horrekin mugitzen hasi nahi dugu. Hitzaldiak eman ziren bere garaian eta bisita bidatuak egitea ere pentsatu da”, dio Oihana Artetxek. Hurrengo pausoa erakusketa bat muntatzea izango da. “Zumaiako industriaren ingurukoa izango da, eta dokumentu eta argazkiez gain, fabriketako materiala ere erakutsi nahiko genuke. Hori da dugun hutsune handienetako bat, hemengo enpresetako materialik ez dugula. Lastima da ez aurkitu izana, eta oso zaila izango da ia denak txatarretan amaituko zuten eta”.

Bigarren fasean aipatutako lau sektoreetatik at zeuden enpresen informazioa biltzen hasiko dira, baina aurretik Narruondon dauden zementu fabrika zaharrekin “zerbait” egin nahi dute. Auzo horretan zeuden zementu fabriken arrastoak Gipuzkoan dauden bakarrenetakoak direla dio Oihanak. “Zumaiako industriaren garaiko motor garrantzitsuena XIX. mendeko bigarren erditik aurrera zementugintza izan zen eta zonalde hau oso garrantzitsua izan zen. Portuaren garapenerako ere oso garrantzitsua izan zen zementua. *Zumaya* izeneko zementu mota bat ere izan zen; hemengo baliabide geologikoek uretan fraguatzeko zementu oso egokia sortzeko aukera ematen zuten. Pena da Narruondon hori edukita ez saiatzea, behintzat, zerbait egiten. Babesteko pausoak ematea, behintzat, geratzen diren arrasto bakarrak dira eta”.

Zergatik da .eus beste edozein domeinu baino hobea zuretzat?

Ikuspuntu asko biltzen dituen puntua: zurea, auzokidearena, lagunarena, lagunaren lagunarena.
Zure ideia, produktu, zaletasun eta gustuentzat erreferentzia puntua.
Nor garen eta nondik gatozen jakiteko abiapuntua.
Guk bezala hitz egiten dutenekin kontaktu puntua.
Interneten bereizten gaituen puntua.
Gure enpresa, langile, ikasle eta irakasleentzat euskarri den puntua.
Gure komunitatearentzat, kulturarentzat eta zuretzat puntu eta jarraia izango dena.
Anima zaitez eta sortu zure .eus domeinu-izena. Informazio gehiago **www.domeinuak.eus** webgunean

Hemen duzu zure puntu berria

.eus
gure domeinua

ERREPORTAJEA

industria ZIIZ-tadak - eslabones industriales 2.

ETXEZARRETA

Etxezarreta zonaldea, 1960 inguruko irudi batean (Otto Holkek emana) *(gorrian, irudian agertzen diren enpresak).*

área de Etxezarreta, en una imagen de c. 1960 (cortesía de Otto Holke) *(en rojo, empresas visibles en la imagen).*

	Zonaldean ezarri ziren enpresak	Empresas asentadas en la zona
1. YEREGUI Y CÍA. (1907 – 1929)	motorgintza	construcción de motores
2. AJURIA, YEREGUI Y CÍA. (1918 – 1920)	ontzigintza	construcción naval
3. YEREGUI HERMANOS, S.A. (1922 – 1989)	motorgintza	construcción de motores
4. TALLERES ASKAR (1928 – 1935)	motorgintza	construcción de motores
5. OTTO HOLKE (1935 – 1994)	makina-erreminta eta bestelakoak	máquina-herramienta y otras máquinas
6. INDUSTRIAS SATESA, S.A. (1955 - 1980)	makina-erreminta eta bestelakoak	máquina-herramienta y otras máquinas
7. CEMENTOS DE ZUMAYA, S.A. (1922 - 1972)	zementugintza	fabricación de cemento
8. ALBERDI Y CÍA. (1910 – 1930)	ontzigintza	construcción naval
9. LASQUIBAR Y GALARRAGA (1934 – 1974)	ontzigintza	construcción naval
10. CARMELO ECHAVE (1952 – 1958)	motorgintza	construcción de motores
11. TALLERES AUXILIARES JUARISTI, S.A. (1958 – 1965)	motorgintza	construcción de motores

bultzatzaileak promotores · laguntzailea colabora · diseinu eta edukiak diseño y contenidos · Zehazten Z.K. · texte français · english text

industria ZIIZ-tadak - eslabones industriales 3.

UROLAKO MERKATAL MOILA BERRIA - NUEVO MUELLE COMERCIAL DEL UROLA

Urolako merkatal kaiaren airetiko ikuspegia. Oraindik ikusgai daude merkantzien karga eta deskarga burutzen zuen garabiaren errailak eta portuko geltoki zaharraren eraikina *(1)* (1960. inguruko argazkia, ZIIZ bilduma).

Vista aérea del muelle comercial del Urola. Actualmente aún se pueden contemplar los raíles sobre los que circulaba la grúa de carga y descarga de mercancías y el edificio de la antigua estación del puerto *(1)* (fotografía c. 1960, colección ZIIZ).

UROLAKO TRENAREN PORTUKO GELTOKIA:

- *Ikusgai:* geltoki zaharra
- *Eraikinaren ezaugarriak:* oinplano angeluzuzena eta hiru altuera dituen eraikina. Hormigoizko egitura du, karga-hormak adreiluzkoak dira eta lehen pisuan eta eskantzuetan harlanduzko estaldura du. Bi isuriko estalkiaren gailurra eraikinaren aurrealdearekiko perpendikularra da. Hirugarren pisuak euskal itxurako egurrezko armazoia erakusten du apaingarri gisa. Eskantzu bakoitza pinakulu batean amaitzen den garitoi batekin apainduta agertzen da. Fatxada nagusiek lau sarrera dituzte: erdian arku karpaneleko bi eta alboetan erdi-puntuko beste bi arku. Ramón Cortazar arkitektoak proiektatu zuen eta 1926an eraiki zen.

ESTACIÓN DEL PUERTO DEL FERROCARRIL DEL UROLA:

- *Restos visibles:* edificio de la estación.
- *Características constructivas:* edificio de planta rectangular y tres alturas. Estructura de hormigón y muros de carga de ladrillo, revestimiento de sillares en el primer piso y esquinales. La cubierta es a dos aguas con caballete perpendicular a la fachada. El tercer piso muestra una decoración que simula el entramado de madera. Cada esquinal está decorado con un garitón rematado en forma de pináculo. Las fachadas principales presentan cuatro accesos: en su centro, dos en arco carpanel, y dos a los lados, en arco de medio punto. Proyectado por el arquitecto Ramón Cortazar y construido el año 1926.

bultzatzaileak promotores · laguntzailea colabora · diseinu eta edukiak diseño y contenidos · Zehazten Z.K. · texte français · english text

industria ZIIZ-tadak - eslabones industriales 4.

CEMENTOS URIARTE Y ZUBIMENDI, S.A.

Cementos Uriarte y Zubimendi S.A.-ren biltegia (1930 inguruko argazkia, J. Otañok emana).

Almacén de *Cementos Uriarte y Zubimendi* S.A. (imagen c. 1930; cortesía de J. Otaño).

CEMENTOS URIARTE Y ZUBIMENDI, S.A.-REN BILTEGIA

- *Ikusgai:* eraikin osoa
- *Eraikinaren ezaugarriak:* bi altuera, ganbara eta erdisotoa dituen oinplano angeluzuzeneko eraikina. Hormen behekaldea harlanduzkoa, fatxada nagusiko gorputz aurreratua adreiluzkoa eta gainerakoa harlangaitzezkoa. Bi isuriko estalkiaren gailurra eraikinaren aurrealdearekiko perpendikularra da. Laureano de Azpiazu ingeniariak 1926ko azaroaren 25ean eginiko proiektuaren arabera eraikia.

ALMACÉN DE *CEMENTOS URIARTE Y ZUBIMENDI, S.A.*:

- *Restos visibles:* edificio completo
- *Características constructivas:* edificio de planta rectangular de dos alturas más buhardilla y semisótano. La fábrica de los muros es de sillarejo en el zócalo y mampostería en el resto, exceptuando el cuerpo adelantado de la fachada principal en que se emplea el ladrillo. Cubierta a dos aguas con caballete perpendicular a la fachada principal. Realizado según proyecto del 25 de noviembre de 1926, del ingeniero Laureano de Azpiazu.

bultzatzaileak promotores · laguntzailea colabora · diseinu eta edukiak diseño y contenidos · Zehazten Z.K. · texte français · english text

industria ZIIZ-tadak - eslabones industriales 5.

ARBUSTAINGO GARABIA - LA GRÚA DE ARBUSTAIN

Derrick sistemako garabia, pinotea egurrean eginiko euskarri eta garabi-besoa eta brontze eta altzairuzko piezez osaturiko mekanismoa. Gehienez hamabost tonako pisua zuten lurrun-makina eta -galdarak altxa eta hauek portuan bertan itsasontzietan kokatzeko diseinatua izan zen. Ardatz, polea eta engranaje sistema burutsu batek garabia esku-indarrez funtzionarazten zuen.

(argazkia: J. Carballo, 1985 ; eskemak: R. del Pilar)

La grúa, sistema *Derrick*, tenía una

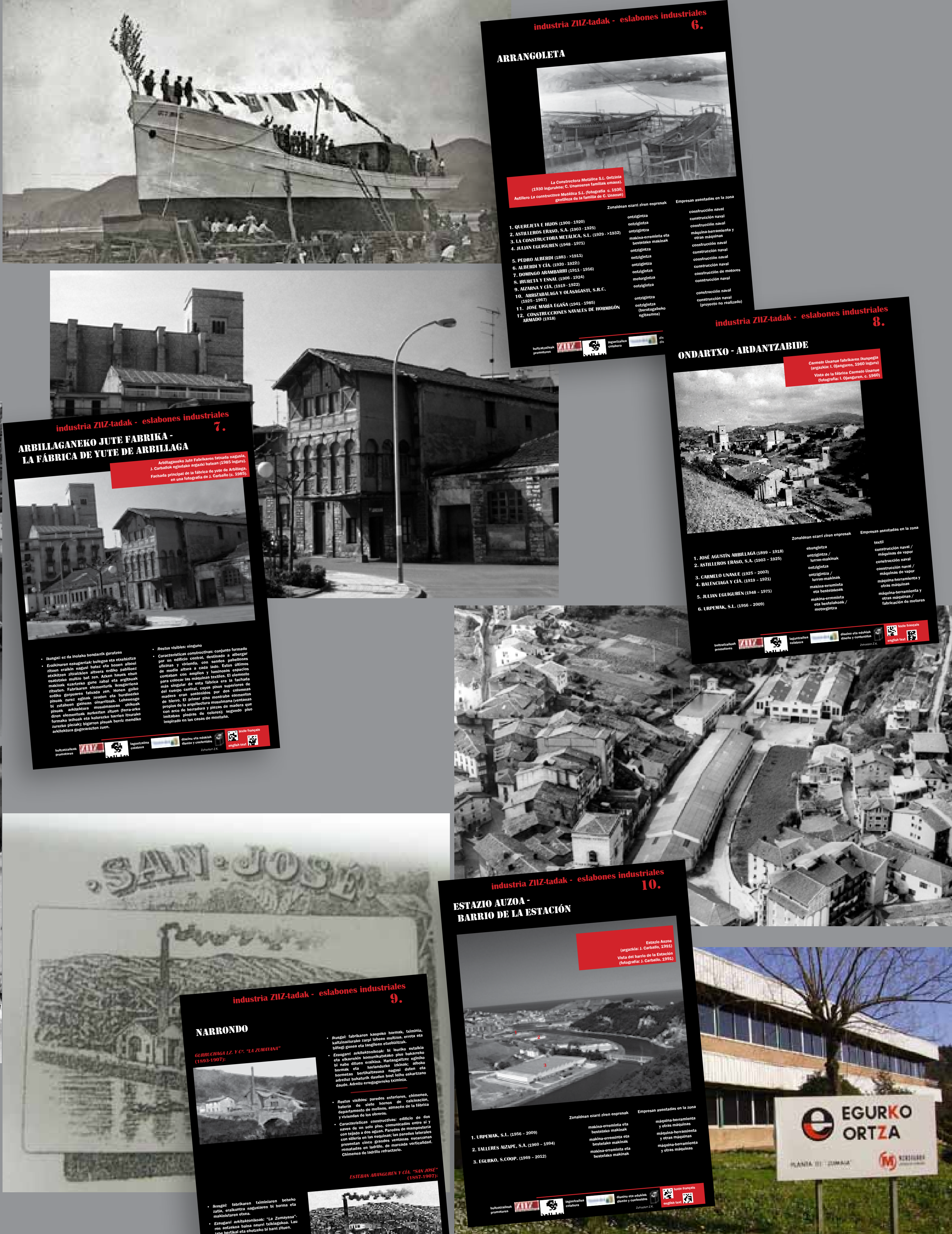
industria ZIIZ-tadak - eslabones industriales 6.
ARRANGOLETA
La Constructora Metálica S.L. Ontziola (1930 ingurukoa; C. Unanueren familiak emana).
Astillero La constructora Metálica S.L. (fotografía c. 1930, gentileza de la familia de C. Unanue)
Zonaldean ezarri ziren enpresak
Empresas asentadas en la zona
1. QUEREJETA E HIJOS (1900 - 1920) ontzigintza construcción naval
2. ASTILLEROS ERASO, S.A. (1903 - 1925) ontzigintza construcción naval
3. LA CONSTRUCTORA METÁLICA, S.L. (1929 - >1932) ontzigintza construcción naval
4. JULIAN EGUIGUREN (1948 - 1971) makina-erreminta eta bestelako makinak máquina-herramienta y otras máquinas
5. PEDRO ALBERDI (1883 - >1911) ontzigintza construcción naval
6. ALBERDI Y CÍA. (1920 - 1922;) ontzigintza construcción naval
7. DOMINGO ARAMBARRI (1911 - 1916) ontzigintza construcción naval
8. IRURETA Y ESNAL (1906 - 1924) ontzigintza construcción naval
9. AIZARNA Y CÍA. (1919 - 1922) motorgintza construcción de motores
10. ARRIZABALAGA Y OLASAGASTI, S.R.C. (1925 - 1967) ontzigintza construcción naval
11. JOSÉ MARÍA EGAÑA (1941 - 1985) ontzigintza construcción naval
12. CONSTRUCCIONES NAVALES DE HORMIGÓN ARMADO (1918) ontzigintza (burutugabeko egitasmoa) construcción naval (proyecto no realizado)
bultzatzaileak promotores
laguntzailea colabora
industria ZIIZ-tadak - eslabones industriales 8.
ONDARTXO - ARDANTZABIDE
Carmelo Unanue fabrikaren ikuspegia (argazkia: I. Ojanguren, 1960 inguru)
Vista de la fábrica Carmelo Unanue (fotografía: I. Ojanguren, c. 1960)
Zonaldean ezarri ziren enpresak
Empresas asentadas en la zona
1. JOSÉ AGUSTÍN ARBILLAGA (1899 – 1918) ehungintza textil
2. ASTILLEROS ERASO, S.A. (1903 – 1925) ontzigintza / lurrun-makinak construcción naval / máquinas de vapor
3. CARMELO UNANUE (1925 – 2003) ontzigintza construcción naval
4. BALENCIAGA Y CÍA. (1919 – 1921) ontzigintza / lurrun-makinak construcción naval / máquinas de vapor
5. JULIAN EGUIGUREN (1948 – 1971) makina-erreminta eta bestelakoak máquina-herramienta y otras máquinas
6. URPEMAK, S.L. (1956 – 2009) makina-erreminta eta bestelakoak / motorgintza máquina-herramienta y otras máquinas / fabricación de motores
bultzatzaileak promotores
laguntzailea colabora
diseinu eta edukiak diseño y contenidos
Zehazten Z.K.
texte français
english text
industria ZIIZ-tadak - eslabones industriales 7.
ARBILLAGANEKO JUTE FABRIKA - LA FÁBRICA DE YUTE DE ARBILLAGA
Arbillaganeko Jute Fabrikaren fatxada nagusia, J. Carballok egindako argazki batean (1985 inguru).
Fachada principal de la fábrica de yute de Arbillaga, en una fotografía de J. Carballo (c. 1985).
• Ikusgai: ez da inolako hondarrik geratzen
• Eraikinaren ezaugarriak: bulegoa eta etxebizitza zituen eraikin nagusi batez eta honen alboei atxikitzen zitzaizkien altuera erdiko pabilioez osatutako multzo bat zen. Azken hauek ehun makinak ezartzeko gune zabal eta argitsuak zituzten. Fabrikaren elementurik ikusgarriena erdiko gorpuaren fatxada zen. Honen goiko pisuak zurez eginak zeuden eta burdinezko bi zutabeen gainean oinarrituak. Lehenengo pisuak arkitektura musulmanean ohikoak diren elementuak aurkezten zituen (ferra-arku formako leihoak eta kolorezko harrien itxurako zurezko piezak); bigarren pisuak berriz mendiko arkitektura gogorarazten zuen.
• Restos visibles: ninguno
• Características constructivas: conjunto formado por un edificio central, destinado a albergar oficinas y vivienda, con sendos pabellones de media altura a cada lado. Estos últimos contaban con amplios y luminosos espacios para colocar las máquinas textiles. El elemento más singular de esta fábrica era la fachada del cuerpo central, cuyos pisos superiores de madera eran sostenidos por dos columnas de hierro. El primer piso mostraba elementos propios de la arquitectura musulmana (ventanas con arco de herradura y piezas de madera que imitaban piedras de colores); segundo piso inspirado en las casas de montaña.
bultzatzaileak promotores
laguntzailea colabora
diseinu eta edukiak diseño y contenidos
Zehazten Z.K.
texte français
english text
SAN JOSÉ
industria ZIIZ-tadak - eslabones industriales 9.
NARRONDO
GURRUCHAGA LZ. Y Cª. "LA ZUMAYANA" (1893-1907):
• Ikusgai: fabrikaren kanpoko hormak, tximinia, kaltzinaziorako zazpi labeen multzoa, errota eta biltegi gunea eta langileen etxebizitzak.
• Ezaugarri arkitektonikoak: bi isuriko estalkia eta elkarrekin komunikatutako pisu bakarreko bi nabe dituen eraikina. Harlangaitzez eginiko hormak eta harlanduzko izkinak; alboko hormetan bertikaltasuna nagusi duten eta adreiluz bukaturik dauden bost leiho eskartzano daude. Adreilu erregogorreko tximinia.
• Restos visibles: paredes exteriores, chimenea, batería de siete hornos de calcinación, departamento de molinos, almacén de la fábrica y viviendas de los obreros.
• Características constructivas: edificio de dos naves de un solo piso, comunicadas entre sí y con tejado a dos aguas. Paredes de mampostería con sillería en las esquinas; las paredes laterales presentan cinco grandes ventanas escarzanas rematadas en ladrillo, de marcada verticalidad. Chimenea de ladrillo refractario.
ESTEBAN ARANGUREN Y CÍA. "SAN JOSÉ" (1887-1907):
• Ikusgai: fabrikaren tximiniaren beheko zatia, eraikuntza nagusiaren bi horma eta makinistaren etxea.
• Ezaugarri arkitektonikoak: "La Zumayana"-ren antzekoa baina neurri txikiagokoa. Lau labe bertikal eta ehotzeko bi harri zituen.
industria ZIIZ-tadak - eslabones industriales 10.
ESTAZIO AUZOA - BARRIO DE LA ESTACIÓN
Estazio Auzoa (argazkia: J. Carballo, 1991)
Vista del barrio de la Estación (fotografía: J. Carballo, 1991)
Zonaldean ezarri ziren enpresak
Empresas asentadas en la zona
1. URPEMAK, S.L. (1956 – 2009) makina-erreminta eta bestelako makinak máquina-herramienta y otras máquinas
2. TALLERES AIZAPE, S.A. (1960 – 1994) makina-erreminta eta bestelako makinak máquina-herramienta y otras máquinas
3. EGURKO, S.COOP. (1969 – 2012) makina-erreminta eta bestelako makinak máquina-herramienta y otras máquinas
bultzatzaileak promotores
laguntzailea colabora
diseinu eta edukiak diseño y contenidos
Zehazten Z.K.
texte français
english text
EGURKO ORTZA

Unai **GIJARRO**

Talaipe

Doinua: “Mutil koxkor bat itsuaurreko”

1.

Paolbidean abiatuta
itsasoaren ertzean
parrilla usaiak salatzen zaitu
bertara inguratzean
berdin udako bero goxoan
berdin neguko hotzean
aitortu behar sentitu gera
geundela geure etxean
zuen atean barrura sartu
izan geran bakoitzean

2.

Arrain ederrik nahi baldin bada
bertara joanik bila
marisko eta gainontzekoak
gainera tratu hurbila
lanaren bidez lortu dezute
hain emaitza biribila
ta sekretu bat ez al da izango
nahiz egon litezkeen mila
biak hain hurre edukitzea
itsasoa ta parrilla

3.

Talaipe utzi behar dezute
hori da oraingo plana
neke gabea ez baita izan
hainbeste urteko lana
horra ba gure bertso menua
esker onez zuengana
nola dastatzen segiko degun
hor probatutako dana
gure oroimenak gordeko baitu
zuekin egon izana

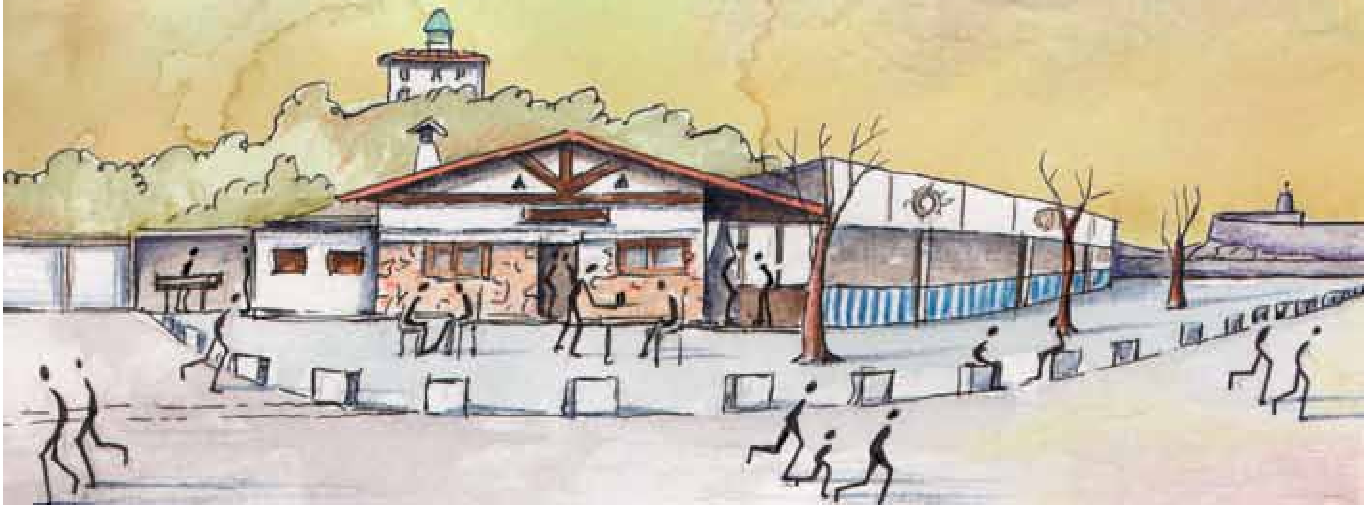

ANDER HORMAZURI

URTARRILA

DEIALDIAK

Urtarrilak 8 arte
Forondako ikastaroak izen emateak. Info+ Alondegian 943-861056

Urtarrilak 8 arte
Inauteritako kartel lehiaketa. Info+ Alondegian 943-861056

Urtarrilak 17 eta 18
Alondegian, Zumaian eskuz esku 2. eskuko azoka. Produktuak Algorrin jasoko dira abenduak 26-urtarrilak 15. 943 14 31 00 / info@algorri.eu

ERAKUSKETAK

Abenduak 26-urtarrilak 6 ERESOINKA 1937-1939– Erkibe kultur elkartea

Urtarrilak 27-otsailak 15
IRANZU ANTONA

URTARRILA

2, ostirala
19:00 Aita Marin, Xenpelar dokumentala, Eneko Dorronsoro zuzendariaren aurkezpenarekin, Bertso Eskolak antolatuta

3, larunbata
20:00 Itzurun tabernan, kontzertua: Jon Gurrutxaga Duo, Hitz Lauz disko berria aurkezten

4, igandea
11:00-13:00 Torreberrin, haurrentzat tailerrak, Txiribuelta elkarteak antolatuta
0-1 urte Masajea eta Altxorraren kutxa // 2-6 urte Sukaldaritza, Eskulanak eta Dantza
18:30 Errege Magoentzat eskutitzak jasotzea

5, astelehena
18:00 Errege Kabalgata

9, ostirala
19:30 Forondan, Gune elkarteak antolatutako meditazio saioa

15, osteguna
22:00 Aita Marin zine forum: Locke

17, larunbata eta 18, igandea
10:00-14:00 eta 16:00-19:00, Alondegia, Zumaian eskuz esku 2. eskuko azoka. Produktuak Algorrin jasoko dira 943 14 31 00

18, igandea
12:00 Aita Marin, haurrentzat antzerkia: Erpurutxo Teatro Paraiso taldearen eskutik

22, osteguna
18:30 Oxford aretoan, Barreterapia saioa

23, ostirala
19:30 Forondan, Josean Manzanosekin solasaldia Gunek antolatuta: Zugan, un proyecto educativo global y sistemático para educar la Interioridad en niños y jóvenes
22:00 Aita Marin, antzerkia: Dejabu taldearen Arrastoak

29, osteguna
22:00 Aita Marin zine forum: Magical Girl

30, ostirala
23:00 Ganbara tabernan bakarrizketa: Alex Rabanal

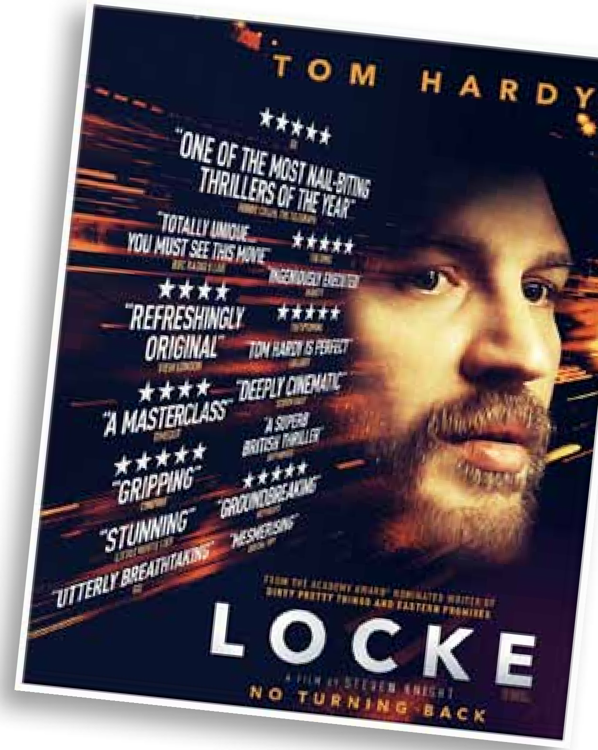

LOCKE

15, osteguna
22:00 Aita Marin zine forum

Zure bizitzako bidaiarako... gu bidelagun

Maria eta Jose
IKASTETXEA